

SLOVENSKI vestnik

Letnik IXX.

Celovec, petek, 3. april 1964

Štev. 14 (1140)

»Nismo prišli v Ženevo, da bi prosili miloščino; prišli smo, da dosežemo to, kar nam pripada

V Ženevi gre proti koncu že drugi teden zasedanja svetovne konference OZN o trgovini in razvoju; zasedanje bo trajalo še sedem tednov in vsa mednarodna javnost z velikim zanimanjem pričakuje, kakšni uspehi bodo doseženi na tej doslej največji mednarodni konferenci. Od teh uspehov je v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj v svetu, ne samo na gospodarskem področju, marveč tudi glede splošnega sožitja med narodi in državami. 1500 delegatov iz 122 držav, ki so se zbrali v Ženevi, imajo pred seboj zelo važno in odgovorno nalogo: rešitev te naloge bo lahko v korist ali pa v škodo vsemu prebivalstvu sveta.

Kakor je bilo pričakovati, prihaja med debato do izraza precejšnja razlika v konceptih posameznih držav ali skupin držav. V govorih se na splošno kaže naslednja osnovna razlika v konceptih: ali naj konferenca uveljavi prakso, ki jo v zahodnih krogih imenujejo »mednarodni trgovinski dirigizem«, ki pa bi naj bil v resnici mednarodni sistem odpravljanja trgovinske diskriminacije, ali pa naj še nadalje velja pravilo, da določajo tempo in način mednarodnega trgovanja razvite industrijske države, ker pač razpolagajo s sredstvi in preizkušenimi instrumenti.

Tako težijo države zahodnoevropskega skupnega tržišča za tem, da v sedanjem mednarodnem gospodarskem sistemu ne bi ničesar bistvenega spreminjali. Nenehno se sklicujejo na ogromna sredstva, ki so jih doslej žrtvovali za gospodarski razvoj nerazvitih, v bistvu pa se za tem skriva njihova težnja, da bi obdržale nadzorstvo nad svetovno trgovino in da bi si tudi za naprej zagotovile odločujoč vpliv na mednarodno trgovinsko politiko.

Nasprotno pa države v razvoju poudarjajo, da danes ne zadostujejo več polovične rešitve, temveč je treba temeljito prenoviti dosedanje mednarodno trgovinsko politiko, da bo v korist razvijajočih se držav. Te države kakor tudi predstavniki mednarodnih organizacij, kot je na primer FAO, namreč ne verujejo v »žrtve« industrijskih držav in dvomijo o uspehih take politike. Prepričani so, da je trgovinska politika industrijsko razvitih držav v glavnem pogojena v političnih motivih, da je instrument neokolonializma, da pospešuje monokulturno gospodarstvo v nerazvitih deželah in jih spravlja s tem v vse večjo odvisnost od trenutnih razmer na tržiščih razvitih držav, skratka da je to politika vse naglejše razvoja že razvitih dežel in torej bogatenja bogatih. Zato vztrajajo pri tem, da je treba v temeljih spremeniti sistem mednarodnega trgovanja, upoštevajoč predvsem potrebo po bistveno nagnejšem gospodarskem razvoju premalo razvitih predelov sveta.

»Nismo prišli v Ženevo, da bi prosili miloščino; prišli smo, da dosežemo to, kar nam pripada,« je v generalni debati izjavil nigerijski minister za trgovino. In skoraj dobesedno isto zahtevo je postavil Kubanski minister za industrijo, ko je dejal: »Nismo prišli v Ženevo po miloščino, temveč smo prišli v Ženevo, da zahtevamo pravico.«

V teh dveh izjavah — in podobnih je bilo doslej že več — se morda najbolj zrcali vzdušje, ki vlada na ženevski konferenci. Dežele v razvoju, katerim je v veliki večini še do pred nedavnega gospodoval tuji kolonialni režim, danes nočejo več biti dobavitelji cenenih surovin in polizdelkov, katerih cene bi samovoljno in razumljivo le sebi v korist odločale industrijsko razvite države, marveč zahtevajo zase enake pravice in enake pogoje za vsestranski razvoj. Pri tem se tudi nočejo zadovoljiti z miloščino, z drobtinicami, ki padejo z obložene mize bogatih. Zavedajo se, da se ob sedanjih gospodarskih politikah, ki jo diktirajo razvite države, razlika med razvitimi in razvijajočimi se deželami še dalje večja; prepada med enim in drugim delom sveta je čedalje večji in v tem se skriva stalna nevarnost nemirov in sporov.

»Ali ni prišel trenutek, ko je treba resno revidirati vsa vprašanja mednarodne trgovine, preden se razdalja poveča in spravi svet v položaj, ki bo bolj nevaren, kot je kdaj koli bil?« V tem vprašanju argentinskega ministra za gospodarstvo prihaja do izraza zaskrbljenost, ki ne velja le deželam v razvoju, tako imenovanemu »svetu glade«, marveč zanjema ves svet, celotno človeštvo, katerega bodoča usoda zavisi od takih rešitev, ki bodo odstranile sleherno diskriminacijo in vsem državam, ne glede na stopnjo razvoja ali na sistem družbene ureditve, zagotovile vsestransko enakopravnost.

Kulturna izmenjava Koroška-Slovenija

Celovško gledališče je gostovalo v Ljubljani

V okviru uradne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo je ansambel celovškega Mestnega gledališča gostoval v Ljubljani ter v soboto in nedeljo uprizoril v ljubljanski Operi Raymondovo opereto »Maska v modrem«. Celovski umetniki so bili deležni pristranskega sprejema in je v navdušenju občinstva pri obeh predstavah prišla do izraza želja po nadaljnji izmenjavi kulturnih vrednot med obema sosednima deželama.

Ta želja je bila poudarjena tudi na sprejemu, ki ga je za umetnike in uradne predstavnike Koroške priredil podpredsednik skupščine SR Slovenije dr. Marijan Breclj. Sprejema so se udeležili tudi predsednik Izvršnega sveta SR Slovenije Viktor Avbelj in drugi predstavniki političnega in kulturnega življenja Slovenije, s koroške strani pa deželni glavar Wedenig, deželni svetnik Schober, vodja kulturnega oddelka koroške deželne vlade dr. Rudan in celovski podžupan Seidling.

Deželni glavar Wedenig je ob tej priložnosti med drugim dejal: Že dvanaest let je minilo, odkar smo začeli take dobre prijateljske odnose med obema sosednima deželama. To pa ne koristi samo Sloveniji in Koroški, ampak tudi odnosom med Jugoslavijo in Avstrijo nasploh. Zato si samo želimo, da bi to nadaljevali in da bi naši narodi živeli v miru, tako da bi lahko vso svojo delavnost in znanje posvetili našemu vzajemnemu prijateljstvu.

Prvi teden oktobra v Kairu:

Nova konferenca izvenblokovskih držav

Na pripravljalnem sestanku veleposlanikov neangaziranih držav v Colombo so sestavili dnevni red za novo konferenco najbližjih predstavnikov teh dežel, ki bo v prvem tednu oktobra v Kairu. Hkrati so se sporazumeli tudi o seznamu držav, katere bodo povabili na to konferenco; med njimi je tudi Avstrija.

Dnevni red kairske konference obsega tri točke. Prva točka je splošna razprava o mednarodnem položaju, druga se nanaša na ohranitev in krepitev svetovnega mira, problemi gospodarskega razvoja in sodelovanja ter razprava o rezultatih svetovne konference o trgovini in razvoju pa so zajeti v tretji točki. Poleg tega pa je predvidena možnost, da se v okviru četrte točke dnevnega reda sproži katerikoli problem in je že zdaj gotovo, da bodo v tem okviru

razpravljali o predlogu Indonezije za sklicanje »konference nastajajočih sil«.

V okviru tega dnevnega reda bodo torej razpravljali o vseh važnih problemih svetovne politike, o razvoju mednarodnega položaja, o sredstvih in načinih za ohranitev in krepitev mira, o krepitevi OZN in njenih organov, o podpori in pomoči naprednim gibanjem na svetu, o utrjevanju ideje miroljubnega poravnavanja medsebojnih sporov, o iztrebljenju kolonializma in neokolonializma s posebno obsodbo rasne diskriminacije, o spoštovanju pravice držav in narodov do neodvisnosti in samoodločbe, o spoštovanju suverenosti in ozemeljske nedotakljivosti držav, o razorožitvi in prepovedi jedrskih poskusov ter ukinitvi vojaških oporišč in končno o gospodarskih vprašanjih s posebnim poudarkom na državi v razvoju.

V Ameriki se kaže »nov realizem«

Vplivni ameriški politiki so v zadnjem času podali nekaj zanimivih izjav, ki potrjujejo prepričanje, da se v Ameriki oblikujejo obrisi novega realističnejšega obravnavanja nekaterih važnih mednarodnih problemov. Najbolj zanimivo izjavo je podal predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata Fulbright, ki je dejal, da »se svet menjava hitreje od nas samih in zato se morata vlada in kongres temu prilagoditi, ako hočeta voditi odgovorno politiko«. Konkretno je senator Fulbright omenil Panamo in Kubo ter v tej zvezi poudaril, da bo rešitev panamskega spora izpit ameriške modrosti, pravičnosti in zdravega razuma, medtem ko je gospodarska blokada Kube po njegovem mnenju popolnoma propadla in mora Amerika končno sprejeti režim na Kubi kot »neprijetno stvar«, toda ne kot »nevarnost, ki jo je treba odstraniti«.

Amerika se mora zavedati — je dalje izjavil senator Fulbright — da ni modro še dalje nastopati z eksplozivnimi in nezdruživimi grožnjami ter se uspraviti s sanjami, »da lahko dobimo vse, kar želimo, samo če dovolj grobo pritiskamo«. Amerika se mora privaditi, da gleda svet tak, kakor je, in ne zahtevati, naj bo tak, kakršnega si ona zamišlja. Končno je Fulbright omenil spremembe, ki so nastale med Kennedyjevim vladanjem, in poudaril, da bodo zgodovinarji ocenili te spremembe za najvažnejše dosežke Kennedyjeve uprave v svetovni politiki. Njihov učinek, je

dodal, »nas je uvedel v politiko, ki jo dejansko lahko označimo za politiko miroljubnega sožitja«.

Cepprav sta ameriški predsednik Johnson in zunanji minister Rusk skušala odvzeti izjavo senatorja Fulbrighta uradni značaj, pa sta se tudi ta dva v glavnem strinjala s potrebo po spremembi v dosednji politiki Amerike. Vsekakor so izjave naletele v svetu na živahen odziv in so jih zlasti pozdravili v Moskvi, kjer menijo, da so te izjave zadosti prepričljiv dokaz, da je določen del ameriške javnosti proti politiki diktata in nasilja ter da zahteva politiko miroljubne koeksistence.

Strašen potres je prizadel Aljasko

Letošnji velikonočni prazniki bodo ostali za prebivalstvo najsevernejše in hkrati največje zvezne dežele ZDA — Aljasko nepozabni: doživelo je potres, ki ga strokovnjaki ocenjujejo za najmočnejšega, kar jih je bilo zabeleženih v moderni zgodovini. Pravijo, da je bil 35-krat močnejši od tistega, ki je leta 1906 porušil San Francisco, in desetkrat večji od zemeljske katastrofe v Asamu, ki so jo doslej ocenjevali kot največjo. Washingtonski seizmolog Murphy meni, da je potres na Aljaski sprostil 10 milijonkrat večjo energijo kot atomska bomba nad Hirošimo.

Prvemu in najhujšemu sunku je v teku dveh dni sledilo še kakih 50 nadaljnjih sunkov, med katerimi je bilo še nekaj hudih, poleg tega pa so velikanski morski valovi, ki jih je povzročil potres, razdejali številna naselja na ameriški obali. Glavni sunek potresa je zlasti prizadel glavno mesto Aljasko Anchorage, katerega prebivalci pa so imeli srečo v nesreči, ker se je zemlja stresla tedaj, ko je bilo največ ljudi na cestah. Celi kompleks zgradb so porušili, številne stavbe pa je pogoltnila zemlja, tako da so ostale na površini samo strehe.

Katastrofa je zadela tudi številna naselja vzdolž obale. Najhujša usoda je — kakor navajajo prva poročila — zadela otok Hodiak, ki so ga velikanski valovi dvakrat preplavili ter odnesli s seboj cele vasi. Ogromni valovi so opustošili vso zahodno obalo ameriške celine. Celv v Crescent Cityju v Kaliforniji, 3200 km od potresnega območja, je velik val zahteval več človeških življenj.

O škodi, ki jo je povzročila strašna katastrofa, doslej še ni popolnih podatkov. Pač pa poročila ugotavljajo, da je število človeških žrtv precej manjše, kakor so prvotno domnevali: govora je le o kakih sto smrtnih primerih, katerih število bi bilo seveda mnogo večje, če bi potres prizadel goste naseljene področje. Tudi glede materialne škode še ni točnih ugotovitev, vendar cenijo, da gre škoda v več sto milijonov dolarjev.

Ameriški predsednik Johnson je celotno Aljasko proglasil za katastrofsko področje, vsa Ameriška in z njo mednarodna javnost pa je uvedla široko zasnovano akcijo v pomoč prizadetemu prebivalstvu.

Nova vlada je prevzela posle

Včeraj je bila zaprisežena nova zvezna vlada pod vodstvom kancelarja dr. Klause, kateri je v parlamentu podal tudi vladno izjavo. V novi vladi so spremembe samo v vrstah ÖVP, medtem ko je SPÖ obdržala vse dosedanje vladne člane.

ÖVP: dr. Klaus — zvezni kancelar, dr. Prader — obrambni minister, dr. Schmitz — finančni minister, dr. dipl. ing. Schleinzner — minister za kmetijstvo in gozdarstvo, dr. Bock — minister za trgovino, dr. Piffel-Percevic — minister za pouk, Soronics — državni sekretar v notranjem ministrstvu, dr. Kotzina — državni sekretar v trgovinskem ministrstvu, dr. Hetzenauer — državni sekretar v pravosodnem ministrstvu, dr. Bobleter — državni sekretar v zunanjem ministrstvu.

SPÖ: dr. Pittermann — vicekancelar in hkrati minister za podržavljen podjetja, dr. Kreisky — minister za zunanje zadeve, Olah — notranji minister, Probst — minister za promet in elektro gospodarstvo, Proksch — minister za socialno upravo, dr. Broda — minister za pravosodje, Weikhard — državni sekretar v trgovinskem ministrstvu, Rösch — državni sekretar v obrambnem ministrstvu.

Avstrijsko-jugoslovanska

blagovna menjava se bo še povečala

V Beogradu so prejšnji teden podpisali nov sporazum o blagovni izmenjavi med Avstrijo in Jugoslavijo. Sporazum predvideva nadaljnjo razširitev liberalizacije jugoslovanskega izvoza v Avstrijo ter bodo tozadevna pogajanja nadaljevali konec leta. Medsedanjimi pogajanjmi so razpravljali tudi o oblikah industrijskega in tehničnega sodelovanja obeh držav. Pri tem so ugotovili, da obstajajo možnosti sodelovanja tudi med bankami in finančnimi ustanovami ter sodelovanje obeh držav na tujih tržiščih.

Trgovinski zbornici Gradiščanske in Hrvatske pa sta sklenili kompenzacijski sporazum o medsebojni izmenjavi blaga, ki znaša za letos 10 milijonov šilingov za vsako stran. Gradiščanska bo na tej podlagi izvozila tekstilije (samo za to vrsto blaga znaša sporazum 3 milijone šilingov, kar je velikega pomena za gradiščansko tekstilno industrijo), stroje in aparate, elektro in radiomaterial, plemensko živino, nadomestne dele za avtomobile in vozila, papir in umetne snovi; iz Hrvatske pa bo uvozila meso, kmetijske stroje, ribje konzerve, tekstilije, papir in druge proizvode.

„Del vsakega Nemca je na zatožni klopi poleg obtoženih esesovcev...“

Sedanega procesa proti skupini esesovskih funkcionarjev bivšega taborišča Auschwitz v Frankfurtu se udeležujejo tudi mnogi opazovalci iz drugih držav. Med njimi je tudi znani ameriški književnik Arthur Miller. Prišel je kot opazovalec, toda tudi kot opazovalec in kot srečan Američan, ki je nacistične zločine spoznal le po opisih in jih osebno ni doživljal, kot jih je doživljala Evropa, se v članku, v katerem opisuje svoje vtise s procesa, zaskrbljeno sprašuje, ali niso Nemci že vedno pripravljani na nacizem. Takole piše:

Vprašanje, na katero je mogoče odgovoriti, lebdi v dvorani, ker zaseda sodišče v Frankfurtu, ki sodi 22 esesovcem zaradi umorov v koncentracijskem taborišču Auschwitz; ali se more v Zahodni Nemčiji spet pojaviti gibanje, podobno nacizmu, ki bi podobnim ljudem dalo oblast nad življenjem in smrtjo drugih?

Ko sem nekega dne v minulem tednu sedel v sodni dvorani, sem občutil, da kot na vseh ostalih procesih za umor, tudi na tem procesu postanejo obtoženci vedno bolj abstraktni osebe. Osebe, ki so nekoč nosile uniforme in škornje in bile gospodarji sveta, obdanega z bodočo žico, so danes Nemci srednjih let, oblečeni v civilne obleke. Nekateri nosijo očala, drugi si pred sodniki skrbno delajo beležke; poleg vseh pa sedijo policaji v plavih uniformah.

Dva izmed teh pa sta res nevsakdanji izjemi. Prvi ima obraz popolnega idiota, drugi pa se preplašeno preseda na stolu in surovo motri okolico, kot bi hotel vsakega posebej prestrašiti... Vsi ostali pa bi se mogli poistovetiti z navadnimi dobrodušnimi nemškimi »ujci«. Nekateri med njimi so postali poslovni ljudje, nameščenci, drugi pa so zavzeli visoke položaje v javnih službah. Ustvarili so si družine. Ob aretaciji so mirno opravljali svoje delo, ali bili doma v krogu svojcev. Eden od onih dveh, ki sem ju omenil, še sedaj kaže svojo črno dušo — dovolj je pogledati v njegove nemirne oči. In bil je sadist. Vedno pijan se je zabaval, da je na slepo streljal v zadremale jetnike po barakah. Če mu obraz ni bil všeč, ga je na mestu ubil. Po vojni je isti človek postal bolničar in njegovi pacienti so sedaj pisali sodnikom pisma, v katerih ga branijo kot izredno prijaznega in dobrodušnega človeka. Imenovali so ga »očka Kaduk«.

Nikomur ni znano, koliko golorokih ljudi je »očka Kaduk« pomiril v štirih letih svoje »službe« v Auschwitzu. »Očka Kaduk« je danes debelušni človek in se z bešastim nasmehom nasmehe vsakokrat, ko je kaka priča glede kakega dejstva negotova. Tedaj se »očka Kaduk« nagne čez klop k svojemu branilcu in ta s protestom vstane in označuje pričo kot »nesprejemljivo«. Skratka zdi se, kot bi bil obtoženec zares »očka Kaduk« in ne ona zver, kot ga opisujejo priče.

Drugi obtoženec je lekarnar. Pomagal je pri izbiranju jetnikov, ko so jih izbirali za plinske celice. Danes je v svojem mestu »velika žival«; agenti, ki ga je prišel aretirati, je moral čakati, da se vrne z lova v Afriki; krajevna »gospoda« pa je bila presenečena, ko je zvedela, kaj vse ga dolžijo. Kaj ni prav on predlagal mestnim oblastem, da je treba priti na sestanke v svečanih oblekah? Kako je možno, so se spraševali, da ima takšen »gentleman« na vesti takšne zločine?

Tega dne pa pričanje nekega zdravnika v frankfurtski sodni dvorani ni pustilo nobenega dvoma več. Zdravnik je bil jetnik in Auschwitzu in ker je imel možnost dobivati nekaj več hrane, kot ostali jetniki, je mogel biti sedaj tudi tu prisoten in povedati, kaj je doživel. V tem je opisoval, kako so otroke trgali materam iz rok, kako v taborišču sploh ni bilo zdravniške pomoči, dočim je avtomobil Rdečega križa služil za prevažanje jetnikov na kraj mučenja in smrti, in ko je zdravnik začel prisotne obtožence imenovati kar po imenu in jih pri tem dolžiti, da so bili dejanski izvrševalci zločinov — so dobre nemške gospodinje, ki sestavljajo večino porote, začele jokati. In vendar starost teh žensk jasno kaže, da so živele v dobi nacizma, v dobi, ko so se ti zločini vršili! Tedaj so vodile svoje gospodinjstvo, spravljale otroke spat, ob sončnih dneh odhajale na sprehod in skrbjele za poročno obleko svoje hčere ali za zdrave sinove, ki so bili na bojiščih. Z vsem tem so se ukvarjale, medtem ko so se druge njim podobne matere in drugi njihovim otrokom podobni otroci morali slačiti in goli odhajati v prazne celice in tu odihavati smrtonosni plin, ki so ga nekateri od tu navzočih obtožencev tako marljivo spuščali nanje.

Kljub temu člani tožilstva menijo, da je 90 odstotkov nemškega ljudstva proti takšnim in podobnim procesom. Do tega prepričanja so prišli na temelju pisma, ki jih dobivajo, na temelju izjav, na katere so naleteli pri krajevnih oblasteh ob posameznih aretacijah in zaradi tega, ker ni v javnosti nobenega gibanja, ki bi, obsojajoč te zločine, skušalo narodu vrniti čast. Nasprotno, po mnenju predstavnika obtožbe, Nemci smatrajo, da takšni procesi škodujejo nemškemu ugledu v svetu. Končno, pravijo mnogi, se je to zgodilo pred davnim: čemu te ljudi vzeti njihovim družinam?

Cesto so predstavniki obtožbe morali sami spremljati aretirance skozi Zvezno republiko

Pa pravijo, da ni podražitve

Inštitut za gospodarsko raziskovanje je te dni objavil svoje poročilo o razvoju industrijske proizvodnje v letu 1963, kjer ugotavlja, da se je proizvodnja dvignila za 4,2 %, zaposlenih delavcev in nameščenec pa je bilo za 1,4 % manj kot v letu 1962. To pomeni, da se je proizvodnja, računana na posameznega delavca oziroma nameščenca, dvignila za 5,2 %. Nominalno povznanje bruto zaslužkov delavcev in nameščenec je znašalo 5,9 %, vendar je treba od tega odšteti 2,8 %, za kolikor so se zvišale potrošniške cene, tako da je zvišanje realnih zaslužkov znašalo le 3 odstotke, medtem ko se je storilnost dvignila za dobrih 5 odstotkov. Z drugimi besedami: dobički podjetnikov so se zvišali za 5 odstotkov, zaslužki v industriji zaposlenih delavcev in nameščenec pa samo za 3 odstotke.

In vendar je vedno spet slišati, da delavci preveč zaslužijo, da »požrejo« vse uspehe, ki jih podjetja dosežejo s povečano proizvodnjo. Take trditve pa so — kakor kažejo prej navedeni podatki inštituta za gospodarsko raziskovanje — prav tako neutemeljene, kakor so neresnične izjave, da v zadnjem času ni prišlo do občutnejše podražitve. Naj tudi tukaj navedemo nekaj podatkov omenjenega inštituta, in sicer za leto 1963:

Pri papirju so cene narasle za 2 do 4 odstotke, isto velja za železnino; pri tekstilih znaša podražitev 6 %, pri mleku 11 do 17 %, pri mlečnih izdelkih 2 do 13 %, pri moki in izdelkih iz moke 9 do 12 %, pri sladkorju 10 do 14 %, pri slaščicah 3 do 6 %, pri pivu 12 %, pri mesu 4 do 7 %, pri žganih pljčah 17 do 37 %, pri sadju 7 odstotkov, pri krompirju 19 %, pri pohištvu 6 %, pri čistilnih sredstvih 11 %, v javnih kopališčih pa so cene poskočile celo za 25 do 100 odstotkov.

To je le nekaj najvažnejših potrebščin, katerih cene pa močno prizadenejo proračun vsakega delavca in nameščenca.

Obsežne investicije v Bosni in Hercegovini

Tako v zveznem kot v republiškem merilu se v Jugoslaviji prizadevajo, da bi čim prej odpravili zaostalost nekaterih predelov države, med katere spada tudi Bosna in Hercegovina. Družbeni plan te jugoslovanske republike predvideva za letošnje leto znatne investicije, ki bodo v celoti dosegle kakih 156 milijard dinarjev. S temi sredstvi hočejo doseči nadaljnje povečanje proizvodnje ter zagotoviti hitrejši razvoj zlasti zaostalih področij.

V osnovna sredstva na področju industrije bo vloženih 93,6 milijarde, v kmetijstvo 13 milijard, skupaj v gospodarske investicije pa — kakor že povedano — 156 milijard dinarjev. Toda velika sredstva so namenjena tudi za negospodarske investicije, in sicer kakih 54 milijard dinarjev. Največ od teh sredstev je namenjenih za stanovanjsko-komunalno dejavnost. Samo za gradnjo stanovanj hočejo porabiti 30 milijard dinarjev, skupaj z vlaganji iz zasebnih sredstev pa bo v ta namen na razpolago 45 milijard dinarjev, kar naj bi za-

gotovilo zgraditev kakih 23.000 stanovanj.

Za gradnjo zdravstvenih objektov bodo porabili okrog 3,1 milijarde dinarjev, kar je za 40 odstotkov več, kot so znašale lanske letne investicije v te namene. Na tem področju si bodo zlasti prizadevali izpolniti omrežje ambulantno-polikliničnih ustanov, razširiti kapacitete bolnišnic, izpolniti opremo inštitutov itd.

Na področju kulture bodo razvijali predvsem ustanove in dejavnosti, ki širijo množično kulturo. Za izpolnitev teh nalog imajo predvidenih okrog 4,8 milijarde dinarjev, od katerih bodo 1,3 milijarde namenili za investicije.

V celoti se bo obseg investicij povečal za približno 36 odstotkov v primerjavi z investicijami v letu 1963. Okrog 40 odstotkov skupnih gospodarskih investicij v letošnjem letu odpade na objekte, ki jih bodo ali jih že gradijo v nezadostno razvitih področjih. S tem bo ustvarjena solidna podlaga za nadaljnji razvoj te republike.

Veliko preseljevanje v Nubiji

kjer bo nastalo 500 kilometrov dolgo umetno jezero

Ob Nilu je trenutno v teku veliko preseljevanje. Do maja se morajo v Nubiji, pokrajini južno od Asuana, prebivalci 33 vasi posloviti od svojih domov, ker bo takrat prva pregrada asuanskega jezua zaprla nilsko strugo, nato pa bo začela Nubija počasi izginjati pod gladino kakih 500 km dolgega umetnega jezera.

Preselilo se bo kakih 50.000 Nubijcev, vendar za zdaj še ni treba oditi ljudem iz vseh vasi. Preseljevanje bo šlo postopno, po načrtu, ki so ga pripravili v skladu z deli na jezui.

Dnevi Nubije so šteti. Kmalu bo nehala obstajati borna, revna dežela, katere prebivalci so poznali le Nil in puščavo, nekaj sežnje širok pas rodovitne zemlje ob reki in svoje vasi, gruče hiš, zunaj malone vsako leto pobeljenih, znotraj čistih. Preden jo bo zalila jezerska voda, se bo razdrobilo njeno prebivalstvo, katerega davni predniki so v pozni faraonski dobi nekaj časa gospodovali v Egiptu, staro ljudstvo z lastno govorico in s samoniklo kulturo.

Pri Kom Ombu, največjem področju sladkornega trsa v zgornjem delu Egipta, bo nova domovina Nubijcev. Več vasi, katerih vsaka ima razen ustreznega števila betonskih družinskih hiš tudi šolo in mošejo, je že pripravljenih, drugim dajejo graditelji — skupno je tam zaposlenih 32.000 delavcev — dokončno podobo in obliko.

Nubijska družina — ker je dežela revna, so mnogi Nubijci že doslej iskali delo v zlatu, v egiptovskih mestih — dobi za prehodno obdobje in za začetek v novem domu po dva do pet funtov (5 do 12,5 dolarja) na vsakega člana; živino, orodje in druge premične premoženje lahko vzame seboj. V novem naselju čaka družino za zdaj fedan zemlje (42 arov), ker pa bodo v prihodnjih letih dobili po zaslugi namakalnega omrežja nove obdelovalne površine, se utegne družinska posest povečati na kakih pet fedanov. Tistim, ki so imeli v stari domovini več zemlje, je zagotovljena odškodnina.

Cepprav vedo — mnogi so si že prej vse dobro ogledali, nekateri na lastno pest, drugi na vabilo vladnih ustanov — da jih čaka v novih hišah električna luč in voda iz pipe, odhajajo Nubijci sklonjene glave iz svojih starih naselij z značilno pestro slikarjo na stenah in z okroglimi vdolbinami v zidu. »Grobov s svojci ne moremo vzeti s seboj,« izražajo ljubezen do rojstnega kraja, »predvsem pa smo zdaj tako daleč od Nila,« pravijo tisti, ki so se že preselili.

POŠIROKEM SVETU

MOSKVA. — Med bivanjem v Sovjetski zvezi je francoskega senatorja in bivšega predsednika francoske vlade Edgarda Faure sprejel tudi predsednik sovjetske vlade Hruščov. V Sovjetski zvezi je bival Faure na povabilo sovjetske parlamentarne skupine. Njegovo ime je postalo posebno znano v zvezi z nedavnim francoskim priznanjem LR Kitajske, kajti Faure je kratko pred tem dogodkom bival v LR Kitajski, kjer je razgovarjal tudi z Mao Ce Tungom.

CAPETOWN. — V južni Afriki se delajo močno ujaljene, ker je svetovna zdravstvena organizacija na svojem nedavnem zasedanju sklenila odvzeti tej državi pravico glasovanja zaradi njene rasistične politike. Predsednik južnoafriške vlade Verwoerd je namreč izjavil, da Južna Afrika ne bo nikoli pristojno zapustila svetovne zdravstvene organizacije.

KAIRO. — Predsednik Združene arabske republike Naser je v svojem prvem govoru pred novim parlamentom podrobno razčlenil politični, gospodarski in socialni napredek države v zadnjih 12 letih. Dejal je, da je bila to faza velikih priprav, ki jim mora zdaj slediti obdobje čedalje večjega in hitrejšega napredka. Naloga novega parlamenta je, da razvija cilje revolucije, uresničuje napredek in pravičnost v resnični socialistični demokraciji. Pri tem je Naser zlasti poudaril pomen Socialistične unije ZAR kot gibalne sile v politični organizaciji delovnih množic in v uresničevanju socialistične demokracije.

BUKARESTA. — Romunija in Francija sta pred nedavnim podpisali trgovinski sporazum za leto 1964, po katerem je predvideno povečanje trgovinske izmenjave med obema državama.

RIO DE JANEIRO. — Argentinski predsednik Illia je pooblastil zunanjega ministrstvo, da ukrene vse potrebno za navezavo normalnih stikov z Vzhodno Nemčijo. Prav tako bo Argentina začela tudi pogajanja s Češkoslovaško, Poljsko, Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo o povišanju diplomatskih predstavništev na stopnjo veleposlanikov.

ADEN. — Generalni sekretar adenske Južnoarabske lige Alhabsi je v posebnem odboru OZN za dekolonizacijo izjavil, da britanska politika prisilja in cepilne ljudstva v Adenu in Južni Arabiji ustvarja podobno nevarnost kot na Cipru. Zahteval je, naj protikolonialni odbor določi datum, kdaj bosta Aden in Južna Arabija postala neodvisna.

PRAGA. — Češkoslovaška je sklenila s Kanado dolgoročni sporazum o uvozu kanadske pšenice. To je doslej prvi dolgoročni sporazum, ki ga je Češkoslovaška sklenila z neko zahodno državo; doslej je pšenico — sama le do 65 odstotkov krije svoje potrebe — uvažala iz Sovjetske zveze. Hkrati pa je Češkoslovaška uvedla tudi razne ukrepe, da bi povečala domači pridelek.

ATLANTIC CITY. — Na kongresu sindikata delavcev ameriške avtomobilске industrije, ki združuje 250 tisoč delavcev in uslužbencev, so ostru kritizirali nedemokratske metode, ki jih avtomobilске družbe uporabljajo v svojih obratih za vohunjenje med delavci. Sindikalisti niso zahtevali le izboljšanje delovnih pogojev, marveč so se izrekli tudi proti vohunjenju s pomočjo televizijskih kamer, prisluškovanja telefonskih pogovorov in vgrajevanja skritih mikrofонов.

NEW YORK. — Posebni fond OZN je doslej odobril 104 milijone dolarjev za načrte tehnične pomoči 17 azijskim državam. Te dežele so s svoje strani že investirale za uresničitev teh načrtov 174 milijonov dolarjev. V okviru ECAFE pa je bil pred nedavnim ustanovljen azijski inštitut za ekonomski razvoj in načrtovanje, ki bo vodil pomoč OZN azijskim deželam pri proučevanju vprašanj industrializacije.

OSLO. — Na Norveškem pripravljajo zakon, po katerem bi morala vsa večja državna in zasebna podjetja iz lastnih sredstev financirati gospodarsko izobraževanje delavcev. Poleg tega naj bi iz prispevkov teh podjetij ustanovili poseben sklad za gospodarsko izobraževanje delavcev v manjših podjetjih. Ta je prvi predlog, ki določa, naj bi gospodarsko izobraževanje delavcev postalo obvezno za delodajalce.

CARACAS. — Venezuela se je odločila, da bo postopoma sama prevzela kontrolo nad domačim tržiščem petroleja in nafnih derivatov. Vlada je sporočila, da ne more odobriti novih koncesij tujim petrolejskim družbam za izkoriščanje nafnih vrelcev, hkrati pa jim je prepovedala, da bi postavile v Venezueli nove bencinske postaje. Venezuela je za Ameriko in Sovjetsko zvezo največji proizvajalec nafte s produkcijo več kot 60 milijonov ton na leto. Nova vlada v Caracasu pa je zahtevala tudi večji delež Venezuele pri dobičkih tujih petrolejskih družb.

NEW YORK. — Predstavniki Sovjetske zveze v OZN je opozoril generalnega sekretarja U Tanla na sporazila sovjetske vlade v zvezi z zahtevu po plačilu prispevka za operacije sil OZN v Kongu in na Srednjem vzhodu ter poudaril, da zahodne sile vodijo proti Sovjetski zvezi kampanjo, s katero jo hočejo prisiliti, da bi plačala ta prispevek. Sovjetski predstavnik je ob tej priložnosti ponovil, da zaradi te kampanje lahko nastanejo za OZN daljnosežne posledice, ker bo Sovjetska zveza morda prisiljena znova preučiti svoje stališče do OZN.

SKOPJE. — Po urbanistični študiji novega generalnega urbanističnega načrta Skopja bo imelo glavno mesto Makedonije leta 1990 približno 400.000 prebivalcev. O teh načrtih je razpravljalo posvetovalni odbor Združenih narodov za pomoč pri izdelavi urbanističnega načrta Skopja, pri katerem sodelujejo tudi tuji strokovnjaki. V prihodnjih 28 letih naj bi dobilo Skopje 100.000 novih stanovanj, medtem ko jih je pred petdesetimi leti imelo približno 35.000.

TUNIS. — Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščov je povabil tunizijskega predsednika Habiba Burgiba, naj obišče Sovjetsko zvezo. Burgiba je povabil sprejel, hkrati pa povabil Hruščova na obisk v Tunizijo.

RANGUN. — Revolucionarna burmanska vlada je razglasila prepoved delovanja vseh političnih strank v Burmi razen vladne Stranke socialističnega programa. Tri stranke, ki jim je zdaj prepovedana vsaka dejavnost, so: Združena stranka bivšega predsednika U Nuja, Antifasiistična liga svobode, ki je bila na oblasti v obdobju od 1947 do 1958, ter levičarska Nacionalna združena fronta.

Avstrijski sindikati imajo 1.531.692 članov

Avstrijska sindikalna zveza je 31. 12. 1963 štela skupno 1.531.695 članov, med temi je bilo 1.098.805 (71,7 %) moških in 432.890 (28,3 %) žensk. V primerjavi z letom 1962 se je število članov sindikatov povečalo za 13.599 oseb ali 0,9 %.

Največ sindikalistov, namreč 560 tisoč 520, šteje Dunaj; na drugem mestu je Nižja Avstrija z 254.238 člani, sledi Zgornja Avstrija — 227 tisoč 447, Štajerska — 223.199. Najmočnejši je sindikat kovinskih delavcev in rudarjev, ki šteje 286 tisoč 352 članov; nato sledi sindikat privatnih uslužbencev z 246.465 člani ter sindikat gradbenih in lesnih delavcev, ki ima 194.437 članov; daleč nad sto tisoč članov pa imajo tudi sindikati državnih uslužbencev, občinskih uslužbencev ter železničarjev.

do zapora v Frankfurtu, kajti ni bilo policaja, ki bi bil pripravljen jim pri tem pomagati. Vlada jim je za potne stroške odobrila 25 mark na dan; najbolj skromno prenočišče pa stane 11 mark. Ta skupnica tožilcev pa je odločno sklenila nadaljevati iskanje morilcev, do poslednjega, do šoferjev tovornjakov, ki so jetnike vozili v plinske celice. Tožilci hočejo zadostiti pravici.

(Dalje prihodnjico)

Današnja Italija:

Skoraj 4 milijone nepismenih

Osrednji statistični urad v Rimu je pred kratkim objavil podatke nepismenosti za leto 1961, in sicer na osnovi rezultatov ljudskega štetja iz istega leta. Omenjeni podatki ne potrjujejo optimističnih predvidevanj, ki so se bila ustvarila v teku zadnjih let: v Italiji je še vedno 3.831.926 analfabetov, kar predstavlja 8,4 odstotka vseh italijanskih prebivalcev nad šestim letom starosti.

Zdi se, da se je na tem področju storilo zelo malo bodisi v smislu odprave že obstoječe nepismenosti bodisi, da se prepreči nastajanje nove. Če si v tem pogledu hočemo biti na jasnem, je potrebno vsekakor upoštevati, da je od 5.456.000 analfabetov, kolikor jih je bilo leta 1951, umrlo do leta 1960 nad milijon. In prav v tej luči je tudi treba upoštevati odstotek nepismenih v letu 1961, ko ga primerjamo z onim iz prejšnjega štetja, se pravi, da se ne smemo postavljati na stališče, da se je stanje — glede na to, ker se je odstotek znižal od 12,9 na 8,4 — kakorkoli v večji meri spremenilo.

Poleg tega pa iz nekaterih podatkov ministrstva za prosveto tudi izhaja, da je od skupnega števila 4.400.000 obiskajočih učencev okrog 97.000 šolanje predčasno opustilo, v tem ko se jih skoraj 90.000 v šolo sploh ne vpiše. Število otrok, ki šolo vsako leto ali predčasno zapusti ali pa se vanjo sploh ne vpiše, dosega 200.000. Gre za zelo resen pojav, ki v zadostni meri pojasnjuje razloge visokega števila nepismenih.

Dežela, kjer je število nepismenih najmanjše, je Gornje Padižje, samo 0,6 odstotka. Sledijo ji: Dolina Aoste z 1,6%, Lombardija 1,7%, Piemont 2,1%, Ligurija in Furlanija-Juljska krajina 2,7%. Na zadnjih mestih so: Kalabrija 21,4%, Basilicata 20,1%, Sicilija 16,5%. Najbolj zaskrbljujoče je stanje v južnih pokrajinah, toda tudi v pokrajinah Marche z 9,1%, Umbrija z 9,5%, Toskana 7,18 odstotka, Lazio s 6,6% stanje ni nabolj rožnato.

Na osnovi ustrezne ankete prosvetnega ministrstva je bilo moč ugotoviti, da so poglavitni razlogi omenjenega neizpolnjevanja šolske obveznosti naslednji: brezbriznost staršev v 46 od 100 primerov ter predčasno zaposlovanje otrok v višini 36 odstotkov.

Med podatki omenjene ustanove so tudi oni, ki se nanašajo na spričevala o opravljenih šoli: v letu 1961 je bilo 10.996.258 oseb brez kakršnegakoli, torej tudi osnovnošolskega spričevala (leta 1951 je to število znašalo 13.037.627); število onih, ki so promovirali, se je od 429.344 leta 1951 dvignilo na 590.757, pri diplomiranih pa od 1.327.791 na 1.931.861.

Objavljeni podatki nedvomno predstavljajo korak naprej na vseh področjih, vendar še vedno ostaja nenavadno resno vprašanje nepismenih, ki med drugim za gotovo preseneča marsikoga, predvsem zaradi tega, ker so predvidevanja bila mnogo bolj optimistična.

(Po „Primorskem dnevniku“)

20 let partizanskega invalidskega zbora

Meseca aprila 1944 je v majhni kočevski vasi Planini, na južnem pobočju kočevskega Roga, začel delovati pevski zbor, sestavljen iz partizanskih ranjencev, ki so prihajali semkaj na okrevanje. Pobudo za ustanovitev tega zbora je dal Boris Kidrič, naloge pa se je lotil partizanski skladatelj Karel Pahor, ki je najprej zbral samo sedemnajst pevcev iz vrst najtežje ranjenih borcev. S čudovito voljo in neutrudnimi vajami se je prvi partizanski zbor pripravil na svoj prvi koncert. Program je bil skromen in skromno so ga zapeli invalidi, in vendar so ga borci in ljudstvo sprejeli z velikim navdušenjem. Pesem je bila prepričljiva kakor malokatera ter je popeljala poslušalce na pohode, na juriše in v boje.

Partizanski invalidski pevski zbor pa je nenehno rasel in se razvijal. S svojo pesmijo je prehodil Slovenijo podolž in počez. Pel je na položajih, ranjencem v bolnišnicah, pel ob pogrebih padlih junakov, pel po brigadah in vaseh. Stodvajsetkrat je do konca vojne zapel pod vodstvom Karla Pahorja, Pavla Šivica in Janeza Kuharja; pel je doma, pa tudi v Italiji, kjer je lajšal gorje ranjenim domačim in zavezniškim borcev. In zbor še vedno poje, čuva in neguje pravo, originalno partizansko pesem ter jo posreduje mlajšim generacijam. Danes ima za seboj že nad tisoč koncertov doma in na tujem. Šestdeset pevcev, samih starih borcev in invalidov, se zaveda svojega poslanstva. Nad sto pesmi in kantat ima zbor danes na svojem programu, nenehno

se vadi in izpopolnjuje pod vodstvom svojega sedanjega dirigenta Radovana Gobca.

Za svojo dvajsetletnico je zbor pripravil bogat spored slavnostnih koncertov. Že dva meseca se vrstijo po raznih krajih Slovenije, zaključni koncert pa bo imel 20. aprila v Ljubljani. Koncerti in obiski zbora v šolah, počastitev padlih borcev-glasbenikov, radijske in televizijske oddaje, spominska plošča padlim glasbenikom in skladateljem na slavi Akademije za glasbo v Ljubljani, razstava partizanske glasbe v Muzeju ljudske revolucije, koncert Slovenske filharmonije s skladbami iz partizanskega obdobja ter spominske in strokovne publikacije s področja partizanske glasbe — to je le nekaj manifestacij, posvečenih 20-letnici partizanskega invalidskega pevskega zbora.

Partizan je pel vedno in povsod. Brigade so pele pri umikih in ob žrtvah, prezeble in lačne bataljone je pesem premnogokrat poglala v napad. Tudi zmage je proslavljal partizan s pesmijo, s ponosom in pogumom preželo pesmijo. Partizanska pesem je v tistih dneh pomagala živeti. Peli so borci na položajih, ranjenci na vozovih in nosilih, peli so v skritih bolnišnicah sredi temnih gozdov. In ljudstvo je partizansko pesem sprejelo za svojo ter pelo z borci. Ta pesem je živa tudi še danes in njen najboljši interpret je Partizanski invalidski pevski zbor, ki obhaja zdaj svojo dvajsetletnico.

Viljem Nanut

Šele nekaj mesecev je tega, ko so Slovenci v Italiji jemali zadnje slovo od enega svojih vodilnih funkcionarjev — Mirka Kosmine, in spet je slovenska narodna skupina v sosedni državi utrpela težko izgubo: v 65. letu starosti je umrl Viljem Nanut, znani slovenski prosvetni in politični delavec. V ponedeljek so ga ob veliki udeležbi zalujočih svojcev, sodelavcev in prijateljev spremili na zadnji poti iz Gorice v Štandrež.

Pokojni Nanut se je rodil v Štandrežu blizu Gorice. Po poklicu je bil učitelj, vodilno pa je bil udeležen tudi v kulturnem in prosvetnem delu med goriškimi in beneškimi Slovenci. Med zadnjo vojno se je pridružil osvobodilnemu gibanju in je bil zajet ter interniran na Rabu, pozneje pa v taborišču Dachau. Kljub izčrpanosti je kmalu po osvoboditvi spet prevzel važne naloge na Primorskem: bil je član vodstva Demokratične fronte Slovencev v Italiji, pozneje tajnik Socialistične fronte Slovencev na Goriškem, predsednik Zveze slovenskih prosvetnih društev na Goriškem ter tajnik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Italiji. Izdal je tudi goriški list »Soča«, kot pokrajinski svetovalec pa je zastopal interese svojega ljudstva v goriškem pokrajinskem svetu.

Ob težki izgubi izražamo bratom v Italiji globoko sožalje tudi koroški Slovenci!

Nov čas zahteva nove oblike

Kongres Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije

V Ljubljani je bil ob koncu zadnjega tedna kongres Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije (prej se je organizacija imenovala Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije), ki je dva dni razpravljala o delu in nalogah prosvetnih celic. Udeležencem kongresa je spregovoril tudi sekretar za kulturo in prosveto SR Slovenije Miloš Poljanšek, ki je zlasti poudaril, da zahteva novi čas nove oblike dela tudi v prosvetnih organizacijah, ki ne morejo biti več same sebi namen, marveč morajo stremeti za tem, da bodo v delovnem človeku zbudile potrebo po kulturni rasti, po takšnem izpopolnjevanju, ki ga bo naredilo še bolj zrelega, še bolj humanega, pa tudi kritičnega.

O sodobnih vidikih amaterske kulturne dejavnosti je govoril v obširnem referatu predsednik Branko Babič, ki je med drugim ugotovil: Družbenopolitične, ekonomske in kulturne spremembe, ki jih je prinesel socialistični razvoj, položaj delovnega človeka v socialističnih odnosih, vse to terja jasno idejo in programsko usmeritev dela amaterskih kulturnih organizacij, ki mora pomeniti kvalitativni premik na nova izhodišča in nove pobude. Preživele so razne težnje, ki imajo svojo idejno osnovo še v čitalništvu ali v polpretekli dobi zaostrenega razrednega boja. Dejavnost amaterskih kulturnih organizacij mora biti predvsem usmerjena v zadovoljevanje potreb in želja ljudi po kulturni vzgoji, izobrazbi, doživljanju kulturnih vrednot in družabnosti.

Kongresa so se udeležili kot gostje tudi predstavniki kulturno prosvetnih organizacij iz drugih jugoslovanskih republik ter tričlanska delegacija Slovenske prosvetne zveze iz Celovca.

Pogled za kitajski zid

Ko so se Kitajci pred dobrimi 2000 leti odločili, da zavarujejo svojo deželo pred vpadi Mongolov v gradnjo 16 metrov visokega zidu, gotovo niso računali, da bo ta monumentalna zgradba preživela tisočletja. In vendar je tako: kitajski zid je deloma še danes ohranjen, pridružil pa se mu je še drug varovalni obroč, ki sicer ni zgrajen iz kamna, kljub temu pa prav tako varno čuva skrivnosti Kitajske.

Tako je Kitajska danes država, ki jo lahko smatramo za največjo uganoko današnjega sveta. Kaj se dogaja za »kitajskim zidom«? Na to vprašanje dobimo le redko kdaj odgovor in še ta ni zadovoljiv, ker je v glavnem zgrajen na domnevah. Tudi podatki o znanstvenem raziskovanju v kitajskih inštitutih in laboratorijih niso dostopni svetovni javnosti, zato so tudi sklepi, do katerih je prišel list »France Observateur«, več ali manj le hipoteze.

Ob zmagi revolucije leta 1949 je bilo med 500 milijoni Kitajcev samo 40.000 takih, ki so imeli kakršnekoli znanstvene ali tehniške kvalifikacije. Visoke šole in inštituti so komaj obstajali; dežela je imela vsega komaj 862 specialistov in še od teh jih je 174 delalo v tujini.

V desetletju od 1952 do 1962 se je vrnilo na Kitajsko dva tisoč študentov, ki so si pridobili najvišje znanstveno znanje v tujini, predvsem v Sovjetski zvezi. Skoraj prav toliko jih je končalo na tujem študiju nižje stopnje. In ti izobraženci, šolani v tujini, so osnova današnjemu razvoju Kitajske. Za napredek znanosti so odprli v večjih mestih vrsto univerz

in collegov na stopnji univerze. Normalno traja študij šest let z izjemo družbenih ved, ki jih študirajo pet let.

Sistem visokega šolstva na Kitajskem ni enoten. Posamezni študentje dobivajo gmotno pomoč, toda to še zdaleč ni pravilo. Izgleda, da izhaja večina študentov iz družin izobražencev, vsekakor pa je zanimivo, da je med njimi 40 odstotkov žensk. Število mladine, ki jo zajema višje šolstvo, je še vedno v nesorazmerju s celotnim številom prebivalstva; tak odnos pa bo po vsej verjetnosti trajal še precej časa.

Grafična narava kitajske pisave je nedvomno vrednost na področju kul-

ture, toda v nobenem primeru ne ojačuje izobraževanja. V začetku petdesetih let je bila ogromna večina Kitajcev nepismena, v pogovornem jeziku pa je vladala popolna anarhija. Da bi na vsem ozemlju uvedli pekinško narečje, so morali razen besednih slik pripraviti tudi nekatere alfabetske znake.

Kitajska vlada je ob tem problemu, kot kaže, dojela: znanstveno-tehniško izobraževanje množic bo napredovalo počasi; medtem pa bo dežela zveljavila siceršno in tehniško elito, številčno sicer neznatno (v primerjavi s številom prebivalstva), toda sposobno, da v kratkem času požanje dobre uspehe v določenih znanstvenih in industrijskih panogah kapitalnega pomena. Praktično je postavljena vrsta področij: kemija, biokemija, teoretična biologija itd. Glavni naporji so usmerjeni v jedrsko fiziko in elektroniko; vse drugo je postranska stvar.

Po nekaterih ocenah leta 1950 je kitajski proračun za raziskave namenil komaj kakih 400.000 dolarjev, danes pa dosega že 500.000.000 dolarjev. Vsako leto uvaža Kitajska cele gore tujih revij in knjig znanstvene vsebine. Do pred nekaj časa je imelo pri tem prednost sovjetsko gradivo, toda kmalu so prevladale publikaci-

je v angleščini in francoščini. Kitajci ne skrivajo, da jim nenehno in zelo primanjkuje materiala, električne energije in — strokovnih kadrov.

Že od leta 1958 vodi znanstvenoraziskovalni sektor znanstvena in tehnološka komisija, na čelu z maršalom Nijeh Jung Čenom, ki ima ob sebi skupino sodelavcev na visoki znanstveni ravni. Steber jedrskega programa je po vsem sodeč Cijen Hsu Čen. Na tem področju delata tudi Vong Ku Cang, ki je imel pomembno vlogo v centru za jedrske raziskave v Dubnu v Sovjetski zvezi, in Ko ting Sui, ki je študiral na kalifornijski univerzi in celo sodeloval pri gradnji prve ameriške atomske bombe.

Od leta 1957 naprej so na Kitajskem ustanovili 30 velikih raziskovalnih inštitutov, še leta 1958 pa so Kitajci v sodelovanju s Sovjetsko zvezo predali v obratovanje svoj prvi atomski reaktor v Pekingu. Sovjeti so takrat instalirali majhen ciklotron, znano pa je, da so Kitajci kmalu za tem zgradili reaktor precej večje jakosti (300.000 kW), vendar noben človek z Zahoda ni dobil dovoljenja, da bi se mu približal. Domnevajo, da so postavili še tri podobne reaktorje — v Čung Kingu, Sanghaju in Sijanu, pač pa ta potek ni uradno potrjen.

Mednarodno biološko leto

Po vzoru mednarodnega geofizikalnega leta, ki je prineslo vrsto novih znanstvenih spoznanj in pripomoglo k širšemu mednarodnemu sodelovanju na tem področju, naj bi organizirali tudi mednarodno biološko leto. Generalni sekretar mednarodne zveze bioloških inštitutov in ustanov je v ta namen predlagal leto 1965. Pri delu raznih komisij naj bi sodelovali naravoslovci iz vsaj 30 držav.

Kot glavne naloge takega mednarodnega biološkega leta si zamišljajo: proučevati živali in rastline, ki jim iz tega ali onega razloga grozi nevarnost, da jih v glednem času ne bo več; raziskovati vpliv okolice na človeka in obratno, predvsem pa ugotavljati posledice in spremembe, ki nastajajo v rastlinstvu in živalstvu, skratka v življenju nasploh zaradi človeške dejavnosti na vseh področjih in na vsakem posebej.

Pobudniki te zamisli sodijo, da bi mednarodno biološko leto pomagalo tudi najširšim plastem prebivalstva doumeti pomembnost bioloških ved v življenju človeka.

KULTURNE DROBTINE

● Letošnje Shakespearovo leto bodo slovesno obhajali tudi v Jugoslaviji: osrednja slovesnost ob Shakespearovi štiristoletnici bo v Sarajevu. Velike slavnosti in slavnostne prireditve pa bodo imeli tudi v drugih republikah in je bil na primer v Beogradu osnovan poseben odbor za proslavo 400-letnice Shakespearovega rojstva. Ta odbor sestavljajo predstavniki Društva književnikov Srbije, Društva dramskih umetnikov, Shakespearovega društva, filozofske fakultete ter PEN kluba.

● V Budimpešti so podpisali program kulturnega sodelovanja med Madžarsko in Kubo za sezono 1964-65. Program obsega široko izmenjavo študentov in obiskov znanstvenih delavcev ter organiziranje razstav.

● Do proslave dvajsetletnice osvoboditve Zadra bo mesto dobilo novo gledališko hišo, v kateri bo dvorana za 750 gledalcev. Poleg tega pa bo imelo novo gledališče tudi manjši oder za komorne predstave; v tej dvorani bo prostora za 150 obiskovalcev.

Kakor že uvodoma povedano, pa so vse to več ali manj le domneve. Dejstvo je, da tudi Kitajska hitro spreminja svojo podobo, hkrati pa ljubosumno čuva svoje skrivnosti. »Kitajski zid« tudi v tretjem tisočletju svoje zgodovine uspešno izpolnjuje naloge.

Bilčovs

V našem listu smo že poročali, da je bil s strani zastopnika SPO zaradi nedostatkov pri poteku občinskih volitev vložen priziv na deželno volilno oblast.

Priziv se je nanašal najprej na nepravilnost pri štetju oddanih veljavnih glasovnic s strani volilne komisije. Pri tem štetju je dobila volilna skupina „Gemeindliste“ 379 glasov (6 mandatov) in SPO 376 glasov (5 mandatov). Obstojal je sum, da štetje ni bilo pravilno izvedeno. Eden izmed socialističnih prisednikov volilne komisije tega volilnega rezultata ni podpisal, nakar so glasovnice izročili v varstvo občinskemu tajniku, ki jih je zaklenil v občinsko blagajno. Ta član volilne komisije je smatral za potrebno, da se glasovnice še enkrat pregledajo in ugotovi odpadajoče število glasov na obe volilni skupini. To se je 5. marca ob navzočnosti občinskega tajnika in še ene pomožne pisarniške moči izvedlo. Pri tem štetju so nedvoumno ugotovili, da je bilo za „Gemeindliste“ oddanih 378 glasov, za SPO pa 377. Iz tega je bilo jasno, da „Gemeindliste“ ni imela tri glasove več kot SPO, temveč samo 1 glas.

Druge zadeve priziva se je nanašala proti nezakonitemu postopku pri reklamiranih osebah v volilni imenik. V določenem roku za reklamacije je SPO vrekamlirala eno osebo in Gemeindliste prav tako eno osebo. Pri SPO je šlo za osebo, ki je bila pred 1. 1. 1964 policijsko prijavljena v Celovcu, toda 1. 1. 1964 je že stanovala v območju tukajšnje občine ter bila pri naši občini tudi policijsko prijavljena. Po volilnem zakonu § 12 odst. 1 bi morala ta oseba imeti volilno pravico v naši občini. Volilna komisija pa je z glasom župana, ki se je pridružil štirim „Gemeindliste“ zastopajočim prisednikom, reklamacijo odklonilno zavrnila, ker so prisedniki SPO s štirimi glasovi ostali v manjšini.

Pri primeru vrekamliranja neke druge osebe s strani „Gemeindliste“ pa je šlo za osebo, ki je policijsko prijavljena v Celovcu, ima tam svoje stanovanje, dobiva tam

Iz beljaškega okraja

Razen v občini Čajna so bile v vseh 27 občinah beljaškega okraja izvedene volitve županov. Socialistična stranka si je v teh občinah osvojila 20 županov. Pri občinskih volitvah v beljaškem okraju je med 38.622 glasovi dobila 21.720 glasov, to je 56,4 odstotka.

V občini Čajna se doslej niso mogle izvesti županske volitve, ker je deželna volilna oblast na priziv šele pred nekaj dnevi odločila, da odpade na SPO od 13 mandatov 7 mandatov. Zanimivo je, da je bil na Čajni en sam glas odločen za sedmi socialistični mandat. Pričakovati je, da bo tudi na Čajni izvoljen socialistični župan, medtem ko je imela ta občina doslej vsa leta FPÖ-jevskega župana. Z županom na Čajni bi imela SPO v beljaškem okraju v 21 občinah svoje župane.

Jahalni in skakalni turnir v celovski mestni hali

Za soboto in nedeljo zvečer pripravljajo v celovski mestni hali presenečenje s prireditvijo, ki pomeni novost v Celovcu ter bo gotovo vzbudila veliko zanimanje. Prvič bodo na Koroškem v veliki dvorani jahalne in skakalne dirke in igre, kjer bosta žival, plemeniti in dresirani konji, ter človek z vso svojo vrtolomno zmogljivostjo pokazala, kaj se more doseči z vztrajnim treniranjem.

Velika arena mestne hale, kjer so pozimi na umetnem ledu predvajali različne športne igre, med katerimi je v najlepšem spominu dunajske tekme, je za jahalni in skakalni turnir na debelo posuta s finim peskom 25 cm visoko v količini 500 kubičnih metrov peska. Na tej mehki podlagi si konji in jezdeci ne bodo polomili nog. Za 46 plemenitih konj pa je odlično pripravljeno v stari veliki razstavnici hali, kjer se bodo v svetlem in zračnem prostoru gotovo dobro počutili.

Predsednik Koroške jahalno-sportne zveze dipl. agr. Cary Gorton je ob priložnosti novinarske konference izjavil, da nudi celovška mestna hala naravnost idealne tehniške pogoje za jahalne in skakalne tekme. Dejal je, da pričakuje, da bodo te vrste prireditve na vsako-

na dom svojo starostno rento in je vodena tudi v celovškem volilnem imeniku. Pri volitvah zveznega prezidenta je ta oseba volila sicer v naši občini, toda le z volilno karto, izstavljeno od celovškega magistrata. Ta oseba ima sicer že več let tudi v naši občini svoje drugo stanovanje, toda policijsko ni tukaj prijavljena. To je ostalo tudi do danes neizpremenjeno, zaradi tega je volilna pravica te osebe v naši občini zelo dvomljiva. Toda volilna komisija je na svoji tozadevni seji prav tako s podporo županovega glasu sprejela to osebo v volilni seznam.

V teh primerih se jasno zrcali dvojna mera pri dodelitvi pravice: Enemu se ugodijo, a drugemu odklonijo, kakor pač bolj kaže naravnati celo stvar v svoje namene.

Okrajna volilna oblast priziva ni ustregla ter se je priključila sklepoma prisednikov občinske volilne komisije iz „Gemeindliste“. Odločitev okrajne volilne oblasti pa je po sedanjem volilnem zakonu končno veljavna.

Nadaljnji priziv zastopnika SPO na deželno volilno oblast je navajal navedene vzroke z utemeljitvijo, da imajo taki nedostatki z ozirom na malenkostno razliko

števila glasov lahko odločilen in krivičen vpliv na razdelitev mandatov med volilnimi skupinami. Deželna volilna oblast je na svoji seji 25. 3. 1964 odločila naslednje: Proti sklepom okrajne volilne komisije glede reklamacij v volilne imenike po izrecnem besedilu volilnega zakona deželna volilna oblast nima pravice postopati. Ker je torej po zakonu deželna volilna oblast v tem primeru brez moči, ostane volilni imenik tak, kakršen je, čeprav bi bil krivičen.

Glede volilnega imenika se po tem ne da ničesar spreminiti, vprašanje pravice v tem primeru je le sila. Tudi en glas, ki se je namerno ali po pomoti prištel namesto k SPO k „Gemeindliste“, ne bi imel na razdelitev mandatov nobenega vpliva, ker ima Gemeindliste kljub temu popravku še vedno „močno“ večino enega glasu in s tem glasom šesti mandat in tudi župana. Gre za načelo in pravico, kajti, kakor je razvidno iz tega primera, je lahko tudi en sam glas odločilen.

Deželna volilna oblast pravi: Ker ji ni mogoče protizakonitosti volilnega postopka o sprejemu ali odklonitvi osebe v volilni imenik preveriti in sklepe občinske in okrajne volilne oblasti predrugačiti, je povedano nadalje dobesedno, „...liegt in der allenthalts erfolgten unrichtigen Stimmenzählung nach der behaupteten Art kein Verstoß gegen die Gemeindewahlordnung vor, der das Wahlergebnis der Gemeinde Ludmannsdorf beeinflusst haben konnte.“

Zadnja instanca v takem primeru bi bilo upravno sodišče.

letnem programu v celovski mestni hali. Nadalje je povedal, da so si koroški jahalci pridobili na mednarodnih turnirjih odlična priznanja. Jhalni in skakalni turnirji v velikih dvoranah so bili na primer v zadnjih letih v dunajski mestni hali zelo uspešni ter so bili prostori navadno tudi razprodani. Prireditve so privabile na tisoče gledalcev, ki so z naperostjo sledili poteku iger. Ostre tekme bodo med vrhunskimi avstrijskimi jahalci tudi na turnirju v Celovcu, nastopili pa bodo tudi začetniki.

V stopnici obsega program turnirja: V soboto lovske skoke razreda A, štafetne lovske skoke razreda M, v nedeljo pa lovske skoke razreda L, lovske skoke razreda M in teške lovske skoke razreda Sb. Avstrijska Sokolska zveza pa bo v svojimi dresiranimi tremi orli in petimi sokoli posredovala na turnirju nekaj vložkov, ki bodo nekaka ponovitev uspešnih sokolskih predvajanj lani v evropski hali v Amsterdamu.

Prireditelj turnirja je ÖCRG — Deželna zveza za jahanje in vožnje na Koroškem — Vzhodna Tirolska, Celovec. Častni prezidij predstavljajo deželni glavar Wedenig, župan Auserwinkler, podžupan Novak, konzul Fräss-Ehrfeld, predsednik kmetijske zbornice Gruber, predsednik obrtne zbornice dipl. ing. Pfrimer in predsednik zbornice za delavce in nameščence Scheiber.

Vstopnice se dobijo v predprodaji pri koroškem deželnem potovalnem uradu in pri večerni blagajni, vendar povsod za enako ceno. Vstopnice stanejo: 1. prostor 66 šil., 2. prostor 55 šil. in stojišča 20 šilingov. Začetek prireditve vsakokrat ob 20. uri.

Zahteve

Zveze občin k finančni izravnavi

Avstrijska Zveza občin je k prestoječim pogajanjem o finančni izravnavi zavzela stališče ter navedla zahteve in želje občin, ki med mnogimi težavnimi problemi spadajo med najvažnejše in najnujnejše. Rešitev mnogih vprašanj je mogoča le v skupnem prizadevanju države, dežel in občin.

V prvi vrsti navaja avstrijska Zveza občin potrebo finansiranja cestne in prometne izgradnje v občinah. Izgradnja državnega cestnega prometa more svojemu namenu ustrezati samo, če so izgradnje tudi v skladu z omrežjem deželnih in občinskih cest. Davki na motorna vozila so doslej zelo enostransko razdeljeni, pri čemer so prav podeželske občine občutno prikrajšane. Iz davkov na mineralna olja z dokladami in davkov na motorna vozila dobi 4000 občin v Avstriji (brez Dunaja) samo 1,5 deleža. Cestno omrežje občin pa je petkrat tako veliko kakor zvezno, zaradi tega zahteva Zveza občin bistveno večji delež iz teh davkov za občine ter tudi vključitev novih sredstev.

Kot odločilno vprašanje smatra Zveza občin dvig finančne moči finančno šibkih, predvsem podeželskih občin. Po vplivu razvoja območja industrijskih podeželskih naselij se ne spreminjajo stalno le socialne in gospodarske razmere na podeželju, temveč naraščajo tudi komunalne naloge in dolžnosti. V mnogih primerih je še vedno pomanjkljiva temeljna izgradnja v teh občinah kakor ceste, vodovodne napeljave, kanalizacija, šole itd. Vse take naprave zahtevajo nujno dodatna sredstva. Šolska reforma iz leta 1962 o devetem šolskem letu zahteva na primer nujne dodatne šolske prostore s potrebno opremo in učnimi pripomočki, kar ni mogoče izvesti z normalnimi proračunskimi sredstvi v kakšni podeželski občini.

Občine morajo dobiti večji delež iz dohodkov navedenih davkov ter tudi dohodkov novih sredstev. Usoda vasi — podeželske občine je zadeva vsega prebivalstva.

no naši zemlji

Igra na Radišah

V nedeljo, 22. marca, so nam marljivi in podjetni igralci in igralke našega Slovenskega prosvetnega društva spet posredovali lepo ljudsko igro. Kar smo pričakovali, so ljudje tudi tokrat v zelo razveseljivem številu prihiteli na prireditev in s tem znova pokazali zanimanje za našo prosvetno dejavnost, kar je našim igralcem v zadoščenju in lepa nagrada.

Zelo dobro in brezhibno so igralci in igralke podajali igro „Počeni prstan“. Vloge so bile posrečeno razdeljene in zasedene, ker vsi so jih rešili doživeto in naravno. Pohvaliti moramo brez izjeme vse in jim izreči naše priznanje. Navzoči gledalci in poslušalci so temu dali izraza v navdušenem

pritrjevanju in aplavzu. Če predpostavljamo, da so najbolj pokazali svoje igralsko sposobnost Nuži Tolmajer v vlogi Petra, Pepca Lampichler v vlogi Jerice in Lenčka Lampichler v vlogi Urše, niso za njimi nič zaostajali tudi drugi. Razveseljivo je tudi, da med mladimi igralci nastopajo tudi starejši že poročeni igralci, ker s tem izkazujejo zvestobo in predanost naši prosveti ter so lep zgled mladini.

Priznanje in naša zahvala pa velja kakor vedno tudi sposobnemu in požrtvovalnemu režiserju Šimeju Wrulichu, ki je tudi lo igro odlično naučil in združujemo s tem željo, da bi nam še večkrat našludiral kaj podobnega.

Zavarovanje proti toči

Pred nedavnim je bilo v Celovcu zasedanje Delovne skupnosti na Koroškem delujočih zavarovalnih zavodov sporazumno z Avstrijskim zavarovalnim zavodom proti toči. Na zasedanju so obravnavali važno vprašanje zavarovanja proti toči. Iz razprave je bilo povzeto, da je vključitev vedno večjega obsega kmetijske obdelovalne zemlje v zavarovanje proti toči omogočilo, da zavarovalnica svojo premijsko politiko uravnava v korist udeležencev tega zavarovanja.

V poročilu o razvoju zavarovanja proti toči je bilo povedano, da so bile pred leti v Avstriji zavarovalne premije na tem področju pri vseh zavarovalnicah zelo visoke. Z vključitvijo velike površine kmečke obdelovalne zemlje v zavarovanje proti toči, so se premije bistveno znižale in so za vsakega zmogljive. V prihodnjih tednih bodo priredili več pojasnjevalnih predavanj o načinu zavarovanja proti toči. Zastopnikom zavarovalnice pa je naročeno, naj pri kmetih delujejo kot svetovalci in naj jim razložijo, da proti škodam, povzročenih po toči, ki često uničijo celotni letni pridelek, ni druge pomoč kakor edino zavarovanje proti toči.

Avstrijski zavarovalni zavod proti toči je zaradi svoje razširitev postal zelo zmogljiva ustanova, ki je v stanju vsem zavarovanim kmetom v primerih katastrofe nuditi potrebno zaščito in pomoč.

Kakor znano, je kmetova glavna delavnica na prostem ter so posevki na poljih izpostavljeni ugodnim in neugodnim vremenskim prilikam. Mnogo let je lahko, da so vremenske razmere normalne, bolj ali manj ugodne, ter je letina primerno zadovoljiva in s tem kmetovo prizadevanje ter delo vsaj za silo odškodovano. Nikdar pa nihče ne ve, kaj pride in ga čaka. Zgodi se kakšnega poletnega dne, da se zberejo temni grozeči oblaki in nevihta podivja; vsuje se toča in v kratkih minutah so strli kmetovi upi in nađe. Naporno delo celega leta je bilo zaman, katastrofa je lahko grozna in spravi kmečko družino v največje težave.

Tak primer se je minulo leto primeril tu-

di v pliberški okolici. Večina prizadetih kmetov ni bila zavarovana proti toči. Škoda in katastrofa je bila ogromna, toda nihče ni mogel pomagati. Na pristojnih mestih so rekli: Zakaj niste bili zavarovani proti toči? Iz tega sledi, da je zavarovanje proti toči potrebno in pametno ter se priporoča od vseh strani, da kmetje tudi sklenejo primerne zavarovalne pogodbe proti toči.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu

V a b i l o

V nedeljo, dne 5. aprila 1964, ob poltretji uri popoldne bo imelo naše Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ prireditev najmlajših igralcev z mladinsko igro

Rdeča kapica

Igra bo v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu. Vse prijatelje mladinske prosvete vabi k številni udeležbi o d b o r

O B V E S T I L O

Igralska skupina iz R a d i š b o z igro

Počeni prstan

gostovala v nedeljo, dne 19. aprila 1964, ob drugi uri popoldne v Škocijanu v farni dvorani.

Vabimo k številni udeležbi!

Živahen prazniški promet v Jugoslavijo

Na splošno ugotavljajo, da je bil potniški promet ob velikonočnih praznikih zaradi neugodnega vremena manj številan, kakor je bilo pričakovati. Toda v Jugoslavijo je bil prazniški osebni promet tudi letos zelo živahen. Na mejnih prehodih Podkoren, skozi Ljubelski predor in Jezersko se je v primeri s prejšnjim letom skoraj podvojil. Na imenovanih mejnih prehodih je letos prestopilo mejo 10.500 oseb ter so našli 3471 motornih vozil. Lani je te mejne prehode prekorčilo 5478 oseb, motornih vozil pa so našli 1971. Največ oseb je potovalo skozi Ljubelski predor, ki so ga odprli šele novembra 1963.

KOLENDAR

Petek, 3. april: Rihard
Sobota, 4. april: Izidor
Nedelja, 5. april: Vincenci
Ponedeljek, 6. april: Sikst
Torek, 7. april: Herman
Sreda, 8. april: Albert
Četrtek, 9. april: Tomaž

Kako so nastajale mumije

Zakaj so Egipčani mumificirali svoje umrle — Za manj denarja manj večnosti — Duša ne sme izgubiti telesa — Puščavski pesek, najboljši mojster mumificiranja

Piramide, faraoni in mumije, ki jih danes pozna že domala vsak kratkohlaničnik, so resda najbolj znani pojmi o zgodovinskem Egiptu. Toda mumija nam ne pomeni samo v današnji čas ohranjenega dokumenta visoke kulture njenih davnih tvorcev, ampak je tudi del mističnega življenja starih Egipčanov.

Danes si komaj lahko predstavljamo, kako skrajno zamotan je bil sistem egipčanskega rovanja pred več tisoč leti. Božanstev, živečih med ljudmi ali čepečih po skritih koticah svetišča, je kar mrgolelo; povzemala so tolikere posvetne oblike, da si na vsakem koraku lahko naletel nanje. Beli voli, krave, mačke, sokoli, kače, ptice, pajki, krokodili — vsaka od teh živali je bila v bližnjem sorodstvu z božanstvi; treba jih je bilo tako ali drugače častiti in se sploh paziti pred njihovo jezo. Treba je bilo tudi skrbeti zanje, pa ne samo za časa njihovega življenja, ampak še bolj po njihovi smrti.

Kajpak je bil tudi vladar starega Egipta — faraon — utelešeno božanstvo; bogovi pa so večni, nesmrtni, čeprav bivajo v minljivem vladarskem telesu. In zato telo ne sme kar tako preminiti, sicer bi božansko bistvo — duša umrla — ne imelo več svojega pozemskega bivališča. Prav to pa je bilo strašansko pomembno. Vsa stvar je bila namreč v tem, da je starim Egipčanom posmrtno življenje pomenilo izredno dosti in da so zato naredili vse, da bi si ga res zagotovili in kar najbolj uredili.

Mumificiranje — sveta skrivnost

Leta 1922 je angleški raziskovalec Howard Carter v Dolini kraljev našel in odprl grobnico faraona Thut-Enk-Amuna. Carter resda ni bil niti prvi niti zadnji v vrsti tistih, ki so odkrivali grobnice egipčanskih vladarjev, vendar pomeni njegovo odkritje višek na tem področju. Komisiji strokovnjakov se je tedaj prvič nudila priložnost, proučiti eno najbolj ohranjenih mumificiranih vladarskih trupel starega Egipta.

Mumificirano truplo tega komaj 18-letnega vladarja je vse do odkritja ostalo povsem nedotaknjeno, prav tako pa tudi krste in skrinje, ki je v njih ležalo. Skrunilci in roparji grobnic niso nikoli vdrli v Thut-Enk-Amunovo posmrtno bivališče, zato je le-to dalo znanstvenikom res verno sliko, kako so stari Egipčani poskrbeli za svoje umrle vladarje.

Ostanki mumificiranih trupel, ki so jih strokovnjaki našli pred tem ali pa pozneje, so vedno sprožili isto vprašanje: kako so Egipčani mumificirali trupla umrlih? Različni ostanki — nekateri napol razpadli, drugi spet bolj ohranjeni — so govorili o tem, da mumificiranje ni bilo vedno enako. Najstarejše mumije so ohranile samo zunanje oblike trupla, poteze obraza so bile komaj zaznavne — skrčenje kože jih je neusmiljeno izmaličilo. Ostanki trupla so se s povoji, dišavami in smolami združili v neločljivo gmoto. Mlažje mumije pa ne kažejo več tolikšnega krčenja kože — poteze na obrazu so razločnejše, a tudi snovi, ki je bilo z njimi truplo pripravljeno,

so povsem druge. Tehnika mumificiranja se je torej nenehno izpopolnjevala in se je izpreminjala; prav zato so mumije iz obdobja Nove države najbolj ohranjene — ne zato, ker so mlažje, kar pri tolikih stoletjih gotovo ne pomeni dosti, ampak zaradi popolnejšega mumificiranja.

Kako so mumificirali svoje umrle, Egipčani niso radi popisovali. Ohranjeni papirus RHIND sicer pripoveduje o elefantinski vodi, o Eileithyaspoliskem natrijevu lugu in o mleku iz Kima — torej o tem, kar naj bi pri delu uporabljali — dosti več pa ne. Vendar nam je potek mumificiranja danes kar dobro znan; opisal ga je grški zgodovinar in popotnik Herodot v svoji drugi knjigi Zgodb (v knjigi Euterpe v poglavjih 86 do 88). Po njegovem opisu naj bi mumificiranje potekalo na več načinov, to pa iz povsem gmotnih razlogov in ne zaradi česa drugega:

Trije „razredi“ mumificiranja

Prvi način — očitno najučinkovitejši — je veljal vladarskim truplom. Telo umrlega vladarja so takoj po obmrtnih ceremonijah prevzeli mojstri konservatorskega oddelka v svetišču, posvečenemu tistemu vladarju. Le-ti so iz trupla najprej odstranili vse organe, ki so najbolj podvrženi razkroju — torej drobovje in možgane. S posebnimi žičnimi kavlji so skozi nosnično odprtino iztrgali vsebino lobanje in le-to do čistega izpihali, potem pa so jo napolnili s smolasto tekočino. Odstranili so tudi notranje organe — pljuča in drobovje — izpraznjeno telo pa so sprali s palmovim vinom, ga napolnili s cunjami in žagovino, natopljeno z dišavami, potem pa so ga spet zašili. Srce je vedno ostalo v telesu.

Tako obdelano truplo so mojstri mumificiranja potem namakali 70 dni v raztopini natrijevega luga, kar je bilo združeno s strogo določenim obrednim postopkom. Nato pa se je začelo povijanje mumije v platnene ovoje, ki so jih spet natapljali v smolah, dišavah in v palmovem gumiju. Pri tem kajpak niso pozabili položiti umrlega na prsi kamnitega

hrošča skarabeja in mu simbolično prekrizati roke, ki so vanje vtaknili vladarsko žezlo. Med povoj so vlagali zlato okrasje in dragulje, prek obličja pa so umrlemu položili zlato masko: ena najlepših je prav Thut-Enk-Amunova posmrtna maska. Truplo so potem položili v več lesenih krst in kamnitih ali kovinskih sarkofagov, drobovje pa, ki je še ostalo, so shranili v posebne vrče, napolnjene z natrijevim lugom — v tako imenovane kanope. V poznejšem obdobju pa so vedno pogostejše pripravili drobovje posebej in ga potem potisnili nazaj v truplo.

Ali so Egipčani mumificirali že svoje prve vladarje, ne vemo prav za gotovo. Vse pa kaže, da so truplo vladarja Djoserja iz III. dinastije (okoli 2700 pr. n. št.) že mumificirali. V njegovi izropani grobnici so našli del trupla, ki je bilo pripravljeno.

Opisani način mumificiranja pa je — kot rečeno — veljal le vladarjem: »drugi razred« je bil precej skromnejši, toda še ta je bil tako drag, da so si ga lahko privoščili samo bogatejši. Pri tem načinu notranjih organov niso izločili, ampak so jih samo prepeljali s cedrovim oljem. Namakanje v lugu je razkrojilo vse črevesje, pa tudi dobršen del trupla, tako da ga je le malo ostalo — predvsem kosti in koža. Ovijanje s povoji je bilo enostavnejše in skromnejše, da pa bi truplo ohranilo tudi podobnost z umrlim, ni bilo kajpak niti misliti. Seveda so se tako pripravljeno trupla le redko ohranila dalj časa.

Tretji način — najpreprostejši in najcenejši, torej dostopen tudi manj pomembnim ljudem — pa se je omejeval le na najnujnejše: truplo so samo izplakovali z redkvinim sokom in ga namakali v lugu, kar pa je potem ostalo — in tega običajno ni bilo dosti — so svojci zagrebli v skromno grobnico.

Najboljši mojster — narava

Vsa skrb in pretirana uporaba sredstev za mumificiranje pa vendarle nista omogočila, da bi stari Egipčani ohranili povsem nepoškodovana trupla svojih vladarjev, ki so se jim

Poizkus sovjetskih znanstvenikov

V Sovjetski zvezi je v okolici mesta Hmeljnika v mineralni vodi mnogo kobalta, urana, joda in broma, tako da je voda precej radioaktivna. Sovjetski znanstveniki so izvedli zanimiv poizkus: v tej radioaktivni vodi so namakali 25 minut seme koruze, fižola, sladkorne pese in še nekaterih drugih kulturnih rastlin.

Opazili so, da se je sposobnost kaljenja pri teh semenih povečala za 11 %, rastline so dozorevale 10 do 12 dni prej, kot tiste, ki jih niso namakali v radioaktivni raztopini, so pa imele drugače popolnoma iste pogoje za rast. Plodovi namočenih rastlin so bili za 40—90 % obilnejši, pridelek pa je bil mnogo večji. Za kmetijstvo je najvažnejše to, da se množina radioaktivnosti v teh plodovih ni povečala in je ostalo v mejah, ki niso škodljive za človeški organizem.

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Ameriškim inženirjem pri „General Electric“ se je posrečilo izdelati žarnico z izredno svetlobno jakostjo: če jo nameslimo v žarišče žaromela, lahko prebramo časopis, pa čeprav smo oddaljeni 25 km od te žudeče „svetilke“. Svetilnost je enaka 3000 običajnih žarnic po 75 vatov, vendar je žarnica razmeroma majhna, saj meri v premeru samo 9 cm, dolžina pa znaša 11,43 cm. Svetlobni lok v tem najnovejšem svetilu obdaja plin ksenon pod visokim pritiskom.

● Cestno križišče v okolici kraja Wengi sodi med najnevarnejša v Švici: kljub številnim tablam in opozorilom ob cesti so nesreče na dnevnem redu. Zaradi tega so prometne oblasti poskrbele za opozorilo posebne vrste: na cestišče so namestili nekakšno valovito pločevino, ki dobro prepreče vsako vozilo, ko pelje proti križišču. In „zbudi“ še tako raztresenega voznika. No, tisti, ki že poznajo novo izum, se pločevini raje izognejo, žal pa nekateri pri tem ne zmanjšajo hitrosti. In vendar je ravno prevelika hitrost tista, ki boluje večini nesreč na omenjenem križišču!

zdelo tako dragoceno. Le redka so se dobro ohranila, večino pa jih je prav preobčila uporabljenih snovi za mumificiranje polagoma izpremenila v brezoblične gmote telesnih ostankov, povojev in strnjenih smol, tako da jih niti roparji grobnic niti znanstveniki niso mogli spet razviti. Kot da bi se narava sama poigrala z njimi: učinek tolikšnega prizadevanja za ohranitev trupla je rodil prav nasprotno sadove!

Pa pogledimo še, kako je bilo s trupli tistih, ki so upognjenih hrbtov in z lastnimi rokami gradili veličastne palače, piramide in zdaj prazne vladarske grobnice — vsa ta znamenja pozemske moči faraonov starega Egipta, ki jih še danes občudujemo. Kako je bilo s trupli teh pravih graditeljev, ki jih je na tisoče in tisoče pomrlo pod žgočim puščavskim soncem?

Zdi se, kot da bi se narava tu spet poigrala: njihovi telesni ostanki leže danes skriti v tisočletnih plasteh puščavskega peska — suhega, vrelega peska, ki jih je mumificiral dosti trajneje, kot pa je to zmogla vsa učenost in spretnost vladarskih mojstrov mumificiranja! Tako je suhi pesek, ki stoletja grize in vrta v veličastne spomenike vladarske moči starega Egipta pravnično občeval pred razpadom njihove prave tvorce: brezimne Egipčane!

Ali vse živali enako hodijo?

K hoji moramo prišteti še tek, če hoče mo dobili popolno sliko o tej živalski posebnosti. Po premikanju lahko štirinožce razdelimo v dve skupini. Tako je konj „diagonalni“ tekač, pri jelenih pa je premikanje nog „krožno“. Krožni vrstni red je tak: leva prednja noga, zadnja leva noga, zadnja desna noga, prednja desna noga. Pri diagonalni hoji si sledijo leva prednja noga, desna prednja noga, leva zadnja noga, desna zadnja noga. Žival seveda lahko začne s katerokoli nogo, naprej pa se giblje po enem izmed teh dveh vzorcev. Poleg jelenov in antilop so predstavniki krožnega vzorca še psi in lisice. Zastopniki diagonalnega gibanja so pa razen konjev še krave in medvedi.

Žuželke niso sesalci, toda zato njihova hoja ni nič manj zanimiva. Obvladati hojo s šestimi nogami ni lahko. Večina žuželk se giblje navidezno negotovo, da kar dvomimo, če sploh poznajo kak vrstni red. Toda to je samo na videz. Dve okončini na eni strani in ena na sosednji se vedno premikajo sočasno. Zato bi lahko rekli, da se žuželke gibljejo s trinožcem.

fatalizem: saj poznate te njihove razlage. Čeprav se le malokdo dosledno drži teh napotkov, postane to dejstvo tembolj paradoksalno, če pomislite, da je bila njih bojevitost vselej povezana s pobijanjem ljudi . . .

Povedal je še dosti več in pimer mu ni zmanjkalo. Nemara je izrekel marsikatero resnico, toda tudi njegova resnica je bila dvojna. Poslušal sem ga: ko sva se pogovarjala, nisva polemizirala. O budizmu tudi ne bi mogel: pozna ga dosti bolje od mene. Vendar: kaj bi rekel, če bi mu začel govoriti na podoben način o krščanstvu, njegovi skromnosti in ponižnosti, njegovi ljubezni do bližnjega in prizanesljivosti do sovražnikov, o tem, da nastavi levo lice tistemu, ki te udari po desnem, k temu pa še naštevajo zgodovinska dejstva, ki govorijo, kako so vojščaki svetega križa širili svojo vero s pokolji, ognjem, nasilnostjo, intrigami, mečem in smodnikom. Pa tudi njegove teze o porastu rop in hudodelstev niso mogel sprejeti drugače kot spretno prikrojeno obliko verske propagande. O tem, če je bil v resničnosti svojih besed povsem prepričan nisem razmišljal: razlike med zakrknjenimi fanatiki in izkoreninjenici je včasih težko odkriti.

Burmanci so v bistvu redoljubno ljudstvo. Zakone in postave so jim skozi zgodovino v celoti odredjala verska načela o dobrem in zlu, čeprav njih verski voditelji niso nikoli bili sodniki v našem smislu. S posredništvom vere, se pravi, samostanov in pondžijev, so Burmanci dobivali in še dobivajo temeljne osnove svoje izobrazbe. V samostanu, kjer preživi slednji izmed njih nekaj časa, se naučijo čitati in pisati. Tako je bilo nekoč, in tako je v dobršni meri še danes. V brezdolje, ki jim ga je očital redovnik, ni vstrel te prosvetne funkcije. Določen red in ustaljenost burmanske družbe je kolonializem načel dosti bolj od duhovne avitaminoze strahu božjega, ki jo je

redovnik navajal kot razlog. Angleška okupacija in nova oblast, ki se je vsilila deželi, je razen ekonomske in socialne stabilnosti močno prizadela tudi moralno. Delovanje novih gospodarskih silnic je izsililo nove odnose, ki so z izrazito profitarskimi tendencami prišlekov, netankočutno rušile stare vrednote in tako zastrupljale dotlej ustaljene nravsvene temelje družbe.

Sistem kolonialnega upravljanja, ki se je izoblikoval v Indiji, so Angleži v celoti prenesli v Burmo. To so storili brez poslušala za specifične probleme te dežele in brez razumevanja za velike razlike, ki glede na politično, socialno, kulturno in filozofsko strukturo bistveno ločijo sosedni deželi. Seveda tudi brez pravega poslušala za zgodovinski razvoj in tradicije obeh dežel. To, kar je bilo v Indiji utemeljeno s kastami v okvirih njihovega življenja in razvoja organska manifestacija njih socialne in duhovne integracije, se je Burmi s prihodom kolonialne uprave po lokalnih merilih in krepostih sprevrglo v nemoralo in goljufijo.

Oblike nove oblasti in novega načina življenja so povprečnemu Burmancu v glavnem posredovali Indijci: bodisi kot zaščitniki reda, bodisi kot nižji administratorji. Zakoni za novo osvojeno ozemlje so se sestavljali in pisali v Kalkuti. Vse posredniške transmisije oblasti in uprave so bile sinhronizirane na to vzhodnoindijsko mesto. Od tod so prihajale odločbe, navodila, ukazi itd.

Drobni črvi, ki so izmed vseh najbolj nagrizli življenjske temelje burmanske družbe, so bili bolj od veletrgovcev prekupčevalci, drobni trgovci in izposojevalci denarja. To so kaj hitro pokazale statistike kolonialne uprave. V stiku s šetjari (indijska kasta izposojevalcev denarja) so mnogi domačini zaradi nepoznavanja temeljnih zakonov denarnega prometa in obrestne računanice hitro prišli ob zemljo. Denar, ki ga niso bili vajeni in ki je naenkrat

Okameneli smehlaj

JOŽE
CIUHA

16

„V budizmu je človek sam: menih prav tako, kot vsak drug vernik. Vsak hodi sam svojo pot k svojemu lastnemu zveličanju, odrešitvi, svobodnosti ali karkorkoli že to imenujejo. Nihče nikomur ne pomaga. Kje je etika?“

In naprej:

„Menihe in samostane redijo verniki. Razen tega, da jim ni treba skrbeti za streho in žleodec, uživajo še druge privilegije: vse, ki so tu mogoči. Za to, kar dobivajo, ne dajejo nobenega povračila. Mar ni to asocialno? Posebno še, če ste si v svesti dejstva, da je v Burmi več menihov kot vojakov. Samo v Mandalayu jih je okoli 14.000. Pri tem pa ima Mandalay le okoli 200.000 prebivalcev.“

Govoril je še o dvojnosti, ki je kot pojav splošna, a jo kot slabost očitamo le tekmečem in nasprotnikom: o dvojnosti ideje in njene življenjske prakse:

„Burmanci so ostali bojevit narod tudi potem, ko se je med njimi budizem že zdavnaj zakoreninil. Večkrat lahko naletite na lepake, ki pozivajo ljudi, naj ne koljejo živine, naj bodo z živalmi prijazni in naj uživajo predvsem rastlinsko hrano. Vera jim pripoveduje, da bi jemali življenja živim bitjem. Duša, človek, živali in

Subvencije in posojila za nakup plemenskih krav

Zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je pred kratkim razpisalo subvencije in pocenjena posojila iz sredstev AIK za nakup plemenskih krav in telic po zaključeni tbc- in bang-akciji.

Subvencije znašajo 500 šilingov na kravo in telico. Deležni so jih gorski kmetje, ki so pri goveji čredi docela odpravili tbc in bang. Živali morajo biti kupljene v letu 1964 na plemenskih sejmih, ki jih prizna kmetijsko ministrstvo.

Pocenjena posojila iz sredstev AIK, katerih višina znaša dve tretjini nakupne cene, proti 4½ % obresti na štiri leta, bodo na razpolago za gorske kmete in za nakup krav in telic po odpravi tbc iz hleva. Tudi te živali morajo biti kupljene v letu 1964 in na plemenskih sejmih, ki jih prizna kmetijsko ministrstvo.

Posebni formularji za prošnje so na razpolago pri živinorejskih zvezah. Prošnjo mora potrditi in priporočiti kmetijska zbornica — oddelek za pobijanje tbc oz. banga — ali pa deželna veterinarska direkcija. Prošnje je treba vložiti najpozneje 14 dni po nakupu živali.

Sindikalist k sodobnim vprašanjem kmetijstva

Pred kratkim je na povabilo društva absolventov kmetijske šole Kucherhof njegovim članom predsednik Deželnega izvršnega odbora za Koroško Avstrijske sindikalne zveze, državni poslanec Suchanek, tolmačil gledišča sindikalnih organizacij na aktualna kmečka vprašanja. Iz njegovih zanimivih izjav prinašamo v naslednjem nekaj bistvenih izvlečkov, ker menimo, da je potrebno, da kmečki ljudje o njih nekoliko podrobneje razmišljajo.

Državni poslanec Suchanek je v svojem govoru uvodoma naglasil, da se je povabilu na razgovor s kmečkimi ljudmi odzval, da bi se s tem pričeli razgovori med dvema skupinama, ki imata po njegovem mnenju več skupnih vprašanj kot pa takih, ki jih ločijo. Na sestaneke, je dejal Suchanek, prihaja kot »parlamentarec« z željo, da bi tudi kmetijstvo ob priložnosti poslalo takega »parlamentarca« na prireditve delavske zbornice in sindikatov.

Kmet ne more brez osebnega dela koristiti svojega kapitala, delavčev kapital pa je le njegova delovna sila. Kar kmeta in delavca povezuje, je delo. S kmetom pa povezuje delavca tudi njegov kmečki izvor. Posebno na Koroškem so delavci v večini sinovi malih in srednjih kmetov, ki so morali kmetijo zapustiti. Večina meščanov ima eno ali dve generaciji pred seboj kmečke starše. Kje naj leži tisto, kar nas bi ločilo? Ali ni to večkrat namereno pretiravanje, če se na eni ali drugi strani dela tako, kakor da bi med nami obstojala bogve kakšna nasprotstva? — Predstava, da je agrarna politika izrecna stvar kmetijstva, je enako napačna, kot je napačno,

da se morajo za gospodarsko politiko brigati le obrtno-industrijski podjetniki. Posameznik more obstojati le v sintezi, ni skupine »samo producentov« ali »samo konzumentov«.

Gospodarstvo je največja brutalnost, ki na svetu obstoja. Govoričenje o socialnem tržnem gospodarstvu smatram za bahanje, kajti gospodarstvo ni nikoli socialno. V resnično sodobni igri brez kartelov in dogovorov o cenah bi marsikaj izgledalo boljše. Karteli in dogovori o cenah ne spadajo v svobodno tržno gospodarstvo. Če obstojajo, so dokaz, kako se hočejo vse gospodarske skupine zavarovati pred svobodno igro gospodarskih sil. — Podjetniki prostovoljno prihajajo z višjimi mezdami, z boljšo zaščito odpovedi, z obratno kuhinjo, ki daje za 5 šilingov hrano, ki drugače stane 15. In kaj napravijo še naprej? Stroške te »socialne vnetosti« prevajajo na cene in s tem na konzumente. Na delovnem mestu so sindikati s svojo močno organizacijo sicer zaščitili delavca, toda v soboto pri nakupu je še vedno osamljen, brez moči, ker konzumenta ne moremo organizirati, lahko samo apeliramo na njegov razum.

Kmetijstvo ima pravico, da se mu prizna donos dela, kakor ga imajo v drugih policah zaposleni. Kmetijstvu je predvsem pomagano s stabilnimi cenami. Sedanji zakoni o ureditvi trga so obremenjeni s polovičarstvom. Nemo goče je regulirati cene, ne da bi regulirali tudi količino in kvaliteto proizvodnje. Kmetijstvo ima ugodno priliko v proizvodnji, ki bo odgovala pogojem trga; ima prednost, da producira blago za absolutne življenjske potrebe.

Avstrijska sindikalna zveza sama je sicer nadstrankarska, nikakor pa ne nepolitična. Njeno nadstrankarstvo nastane že iz tega, da se v njej zastopane politične frakcije zedinijo na en koncept. V naših pojmovanjih se prepiramo v naših vrstah in šele, ko smo to končali, nastopimo na zunaj kot enotna Avstrijska sindikalna zveza. Vzpostaviti družbeni red, kjer bo gospodarska in socialna pravičnost največja zapoved in v katerem bo potem tudi v kmetijstvu zaposlenim priznan pravičen dohodek, je eden izmed ciljev Avstrijske sindikalne zveze, ki mora s svojo nad 1,6 milijona članov obsegajočo nadstrankarsko, ne pa nepolitično organizacijo vplivati na gospodarsko politiko.

Ta poizkus za vzpostavitev kontaktov med kmečkim prebivalstvom in sindikati v obliki razgovora je izpolnil svoj namen. Kmečki

ljudje v sindikatih nimamo svojega nasprotnika, marveč partnerja, s katerim se spleča razgovorjati, kajti razgovori z njim bodo spravi koristni delavca in kmeta, ki postajajo vedno bolj slični, na skupni imenovalec, zlasti kar tiče njunega skupnega uveljavljanja na trgu, kjer mreža prekupčevalcev v njuno skupno škodo vedno spet povzroča previsoke potrošniške cene.

Položaj na koroškem trgu z lesom

Dobave rezanega lesa so se v minuli zimi normalno razvijale. Prodanega je bilo več lesa kot v zimi 1962-63. Vigredne kupčije za rezani les in njegove dobave so v polnem teku.

Spravilo hlodovine na žage se je zaradi ugodne zime nemoteno razvijalo, kar je žagam omogočilo polno zaposlitev. Cene hlodovine dobre kvalitete so se zadnje čase nekoliko dvignile. Povpraševanje po celuloznem lesu in po oskalkih je izredno živahno, ponudba ne more zadostiti povpraševanju, vsled česar je pričakovati, da se bodo cene za te vrste lesa nekoliko popravile. Tudi za jamskim lesom je povpraševanje zelo živahno, kot kupec nastopa predvsem Zahodna Nemčija. Cene stavbenega lesa in drogov so ostale nespremenjene.

Na splošno so se na Koroškem cene za okrogel les vrtele med 560 in 620 šilingov, brusni les so plačevali po 320 do 330, bukove hlode pa po 380 do 420 šilingov za kubični meter.

Motorizacija avstrijskega kmetijstva narašča

V zadnjih 10 letih je v avstrijskem kmetijstvu 135.000 traktorjev zamenjalo 150.000 konj, 95.000 volov in 130.000 vprežnih krav. V istem času je zapustilo kmetijstvo 86.000 kmetijskih delavcev in okoli 132.000 kmetov in njihovih družinskih članov.

Avstrijsko kmetijstvo izda letno za nakup traktorjev in strojev okoli 2,5 milijarde šilingov. V motorizaciji evropskega kmetijstva stoji Avstrija za Zahodno Nemčijo na drugem mestu. Na 100 ha kmetijske površine odpade v Zahodni Nemčiji 6,8 traktorjev, v Avstriji 5,4, v Švici 5, na Švedskem 4,8, na Danskem 4,6, v Veliki Britaniji 3,6, v Franciji 3 in v Italiji 1,8 traktorjev.

Nad 4 milijarde šilingov za izvoženo perutnino

Perutnina je eden najvažnejših izvoznih artiklov holandskega kmetijstva. Lani je holandsko kmetijstvo izvozilo nad 70.000 ton perutnine, kar predstavlja vrednost 4140 milijonov šilingov. S tem je bila vrednost holandskega izvoza perutnine kar za štirikrat večja od vrednosti živine, ki jo je lani izvozila Avstrija.

Jugovzhodnoštajerski krožek za pitanje prašičev

Na jugovzhodnem Štajerskem je bil lani februarja ustanovljen krožek kmetov za pitanje prašičev in si nadel ime »Südoststeirischer Schweinemastring«. Ta krožek združuje 65 članov, od katerih jih 37 organizirano vzreja pujske, 28 pa jih pita prašiče. Med člane štejeta tudi 2 klavni in predelovalni podjetji.

Vsako vzrejalšče ima v povprečju 4 do 5 plemenskih svinj, od katerih vzreja pujske in jih prodaja samo članom krožka, ki pitajo. Prodajati pa sme samo pujske, ki izvirajo od merjasca druge razredne skupine. Vzrejalšča so pod stalno živinozdravniško kontrolo, v pitališčih pa pitajo po dobro preračunanih receptih, tako da je zajamčena izplačljivost pitanja in kvaliteta pitancev. Predelovalni podjetji prevzemata pitance v komisijsko prodajo. Pitanci tega krožka dosegajo na graškem trgu najvišje cene.

S to delitvijo dela in rizika proizvodnje so prišli tudi mali kmetje v položaj, da so se specializirali na vzrejo pujskov in da dosegajo letne dohodka po 40.000 do 50 tisoč šilingov. Večji kmetje pa so se specializirali na pitanje prašičev in usmerili celotno rastlinsko proizvodnjo na pridelovanje prašičje krme.

Za tem krožkom nastajajo na Štajerskem še trije podobni krožki, lani jeseni pa so tudi na Nižjem Avstrijskem pričeli s podobno organizacijo prašičereje.

Cene semenskega krompirja

Koroška kmetijska zbornica, Koroška Raiffeisenova zveza in Koroška seminarska zadruga so se sporazumele o cenah semenskega krompirja za letošnje sadilev. Po tem sporazumu bo stal semenski krompir razredne skupine A, sortiran na debelost 35/55 mm premera, sort

Lori, Fina, Isola	šil. 145—165
Mariita	šil. 125—140

za 100 kg v vrečah prosto zadnja oddajna postaja. Po istem sporazumu gornje cene ne smejo biti prekoračene.

SKZ OBVEŠČA:

Ponudba klavnih prašičev začasno narašča

Iz zadnjih tržnih poročil je razvidno, da je nastopil napovedani prehodni čas, ko ponudba klavnih prašičev narašča, vsled česar je pričela njihova cena padati. V drugi polovici marca so na Koroškem cene klavnih prašičev zrastle na 13 do 13,50 šilingov za kilogram žive teže. Sedanja prekomerna ponudba utegne trajati 4 do 6 tednov. Ko se bo pričela turistična sezona, bo povpraševanje za klavnimi prašiči spet oživelo.

Kmetovalcem, ki imajo sedaj prašiče naprodaj, priporočamo, da najprej izkoristijo kapacitete svojih in vaških zmrzovalnic, preden bodo postavili prašiče na trg. Poleti bodo doma zaklane prašiče spravili iz zmrzovalnic bolje v denar, kot v prihodnjih tednih.

postal vse, so dobivali na posodo z obrestmi, ki so letno navrgle okoli 45—60 % dobička. Zemlja je postala last tistih, ki je niso obdelovali. Za preprosto logiko domačina-poljedelca je bil to zločin. In ta zločin so ščitili temnopolti indijski vojščaki in stražarji. Povedati je treba, da so bili Burmanci kot domačini od uprave vse do leta 1897, ko je dobil guverner v Burmi svoj zakonodajni svet, skoraj povsem izolirani.

Nasprotja so bila groba in neizprosna, pravica pa kot vedno, zavezanah oč, in zato takšno upravljanje ni moglo roditi drugega kot zlo. Zlo so bili spdkopani moralni temelji klasične burmanske družbe, mržnja med Indijci in Burmanci, angleška kolonialna psihologija, ki ni znala mimo profitarstva in koristolovstva ničesar razumeti, in še dosti drugih stvari, ki so bile z vsem tem tesno povezane.

Krivo da vse negativnosti, do katerih je prišlo in ki so jih beležili kontrolni organi, so ljudje, ki so sedeli ob vzvodih velikih transmisij pripisati neprosvetljenosti, primitivizmu, verski sredobežnosti, fatalizmu, divjaštvu itd. Seveda se jim je kratkoglednost maščevala. Nemara so bili preveč samoljubni in samozavestni, da bi si bili lahko priznali, da gradijo novo oblast na namišljenih temeljih. Kolonialno leporečje o človekoljubni misiji, ki so ji dajali blagoslov misijonarji, papeži in škofje, je vodenelo in je danes le še skelet, ki je ostal brez šminke in tančic. Kdo želi, po vsem, kar se je zgodilo, veruje v tovrstni humanizem belega človeka? In vendar je redovnik ob meni že vedno govoril s slovarjem te prosule vzvišenosti.

*

Pot od Mandalaya do Mičine je bila zanimivejša kot pot od Ranguna do Mandalaya. Krajina je bila dosti bolj živahna in razgibana. Riževa polja so vse bolj izpodirali predeli gozda. To so bil porobki prostranih pra-

gozdov, v katerih prenašajo sloni dragocena debela tiskovih dreves in kjer ob udomačenih slonih domujejo tudi divji, ob njih pa nosorogi, pitoni, opice, pantri in druge zverine.

Suha cona je pusta in revna ostala za nami. Povsod je bilo dosti vode, ki se je dostikrat razlivala v močvirja. Ob naseljih, ki so se zvrstila v kvadratu okna, so se v potokih in mlakah valjali bivoli. Obetavale so jih bele, škorklam podobne ptice in kot helikopterji parkirale na njihovih hrbtiščih. Včasih se je zelenje sklenilo v gosto zaveso in potem sem občudoval pestrost oblik: predvsem listja, ki se je med sabo preletalo v sabljatih, suličastih, ovalnih in nazobčanih oblikah, razpotegnjenih v širino in dolžino.

Poslaj ni bilo veliko. Sopotnik, ki je mimo lepe angleščine prav tako tekoče govoril, pisal in bral burmansko, nama je razlagal imena posameznih postaj. Vsako ime je imelo svoj določen pomen. Tako je na primer ime postaje »Mogli« prevedel v »truden mož«. To besedo sem si slučajno zapomnil, ker me je spomnila na mladega junaka Kiplingove »Knjige o džungli«.

Kjerkoli je vlak obstal, so se drenjali ljudje. Potnike so pričakali prodajalci, ki so v vrčih in na velikih pladnjih ponujali pijačo in hrano. Mnogi med njimi so razpostavili pladnje z jedili po nizkih mizicah in ob njih na majhnih prenosnih pečicah sproti cvrli, zmes sočivja in mesa. Duh po olju in cvrtju je žarko zaudarjal. Postal je sestavni del vsake postaje posebej. Med mesom, ki so ga prodajali, so prevladovala ribe in kuretnina. Več od mesa je bilo riža. Trgovci so zavijali hrano v velike zelene liste, s katerih so si lačni kupci potregli kar z rokami.

Burmancu le redko služi jedilni pribor: preprosti ljudje ga sploh ne poznajo. Pondžiji so dobivali hrano zastoj. Slednji budist smatra, da mu je naklonjena posebna mi-

lost, če lahko postreže menihu. In ko mu streže, mu nudi najblojše, kar premore. Tako je z vsemi ljudmi, ne glede na položaj in poklic. K temu nemara pripomore dejstvo, da verski zakoni pondžiju prepovedujejo da bi se dotaknil denarja. Najin sopotnik je malce ironično pripomnil, da ga kljub temu prenašajo, zavitega v robec. Povedal pa je tudi to, da ljudje po navadi ne zahtevajo plačila niti od krščanskih misijonarjev in redovnikov. Ko da so napisane postave te nenavadne naklonjenosti do dušnih pastirjev enake za vse vere.

Ob trgovcih in prodajalkah hrane in pijače je bilo na postajah veliko psov: pohabljeni, garjavi in pretepeni so se grizli za borne odpadke. Renčali in zavijali so z beraško pretresljivostjo: živali ne poznajo besed, da bi z njimi prosile. Zato so pa ob lačnih, vedno na plen pripravljenih gobcih s sivimi, črnimi in rumenkastimi jeziki prosjačile oči. Bile so neskončno prestrašena zrcala obupnega boja za obstoj. V njih je bilo vse: preplah, drznost, gnev, hudobija, obup, nezaupanje, nasilnost, zahrbtnost in predvsem glad. Zgovornost živalskih oči ni nič manjša od človeških. Steklene in solzne so v nenehni napetosti oprezale na vse strani: včasih molne, včasih ostre, včasih divje, včasih pasje otožne. Z brazgotinami in nasršeno dlako so bili vsi štirinožci kot srednjeveški vojaki po bitki: grozorni, pohabljeni in revni. Močnejši psi so si lastili pravico nad tistimi, kar je bilo ob vsej revščini najboljše. Šibkejši so kradli, kar je preostalo.

Na teh postajah sem se prvič srečal z gobavci. Teh je tudi v Spodnji Burmi dosti, vendar živijo v posebnih taboriščih, ločeni od ostalih ljudi. Nekoč je bil običaj, da so prosjačili pred pagodami. Vojaška oblast je to strogo prepovedala: gobavci so morali zapustiti ceste in stopnišča pred svetišči. Zakoni, ki veljajo za Rangun in bližnjo okolico, so tu kot kaže brez moči. (Se nadaljuje)

MISLI

● Bedak ima veliko prednost pred sposobnimi ljudmi: vedno je zadovoljen sam s seboj. (Napoleon)

● Beseda „gratis“ (zastonj) je tako tuja našemu pojmovanju, da smo si jo morali izposoditi iz mrtvega tujega jezika. (Anonimus)

● Humor je ena od stvari, ki človeku ostanejo, ko mu nič več ne ostane. (M. Pavlovič)

● Oženiti se, pomeni poslušati kar naprej: „Raje imaš nogomet kot mene; raje imaš prijatelje kot mene; raje imaš časopis kot mene.“ ne da bi imeli pravico, odgovoriti: „Da.“ (D. Segre)

● Bolha je mikroskopsko maščevanje narave. Človek izsesava naravo, bolha pa sesa kri človeku. (L. Lakatos)

Oče in mati sta odšla. Mali se je sklanjal čez ograjo na stopnišču in gledal za njima. Videl je, kako sta se sveli materin in temni očetov klobuk manjšala, dokler nista izginila. Hodnik je bil zelen kot morje. Lahko bi si bilo predstavljati, da sta oče in mati utonila. Njuni opomini so bili tako vsiljivi, kot bi ga ne zapuščala le za eno uro. Malemu je brnelo v glavi: zatakniti verižico za vrata in nikomur odpreti, samo domačemu učitelju. Bil je dolgo bolan in ker je bil še slab, ni hodil v šolo in se je učil kar doma. Njegov učitelj je bil študent, mlad, tih, miromen, ki ga je po navadi dolgočasil.

Mali je taval skozi prazno stanovanje. Bilo je tiho kot školjka, ki si jo denemo k ušesu. Odprl je vrata v shrambo. Vse te napolnjene košare in kozarci so bili zdaj njegovi; favor neke tuje ladje, neki prostrani svet. Vzel je jabolko iz košare in prav v tistem trenutku je pozvonilo. Po prstih je odšel k vratom, zadržal dihanje in obotavljaje odškrnil vrata. Zunaj je stal star berač, ki ga je že poznal. „Nič nimam je rekel v zadregi in mu dal jabolko, ki ga je držal v roki. Berač ga je vzel, ne da bi se zahvalil. „Na svidenje,“ je rekel mali, a ni dobil odgovora.

Zaprli so vrata in se po prstih vrnil v svojo sobo. Spravil se je na mizo in čisto mirno

odgovoril. Dvignil je glavo in videl, kako sedi učitelj čisto mirno, s pogledom uprtim v svoja kolena.

„Kje žene veler oblake?“ je zaklical bolj vsiljivo. Nebo, ki ga je bilo videti skozi okno, je bilo jasno in skoraj prosojno pred prihajajočim somrakom.

„Ali kaj slišiš?“ je vprašal učitelj, ne da bi dvignil glavo.

„Ne, nič ne slišim,“ je odvrnil mali. „Tiho bodi,“ je rekel učitelj. „Če boš čisto tiho, ga boš lahko slišal.“

„Koga bom slišal?“

„Poslušaj,“ je ukazal učitelj.

„Koga naj poslušam?“ je še enkrat vprašal mali.

„Ta glas,“ je odvrnil mladi mož, „ta glas!“

Mali je prenehal listati po knjigi in napeto prisluhnul. Povesil je glavo, pritisnil dlani ob ušesa, a ni slišal drugega kot rahlo šumenje, ki je prihajalo iz neskončnih globlin in začaralo stanovanje v veliko školjko.

„Ali šumi?“ je vprašal otrok.

„Ne,“ mu je odvrnil učitelj, „kriči!“

Mali je planil v razigran smeh, skočil kvišku in zaploskal.

„Je to igra?“ je zaklical.

„Beri dalje!“ mu je spet ukazal učitelj.

Komaj sta začela brati o megli in dolgih sencah, je učitelj skočil kvišku in sunkovito odprl vrata v sosednjo sobo, kot bi hotel nekoga zasačiti. Nato je šel skozi salon in spalnico, kjer so spali starši, in se po hodniku spet vrnil v otroško sobo. Mali je začudeno strmel vanj.

„Nekdo je v stanovanju!“ je rekel učitelj in nato vprašal malega, če je bil že pred njim kdo tu.

„Ja,“ je odvrnil otrok, „neki berač je bil.“

„Pa si zataknil verižico na vrata?“

„Sem.“

Učitelj je utonil v molk.

„Naj berem naprej?“

„Poslušaj!“

„Ali se spet igrava?“ se je negotovo smehljaj mali. Mladi mož mu je ves zamišljen gledal v obraz.

„Ja,“ je rekel čez čas, „igrajva se, da je nekdo v stanovanju!“

„Kdo pa?“ je radostno kriknil mali.

„Nekdo, ki se ga bojiva,“ je dejal učitelj.

„Berač?“

„Ja, berač! Zdaj ga morava poiskati!“

Ko ga je prijel za roko, je mali čutil, kako je učiteljeva dlan vsa mrzla in vlažna od potu. Hodila sta po prstih, po tihi odpirala vrata in pregledala vse kote. Dan

Norman Gortsby je sedel na klopi v parku. S hrbrtom je bil obrnjen proti dolgi, ozki, z grmovjem porasli trati, ograjeni z železnim plotom, preko široke, prostrane vozne poti pa je gledal na znani Row. Hyde Park Corner mu je s svojim truščem in hruščem prometa ležal takoj na desni. Bilo je zgodaj v marcu, ura je kazala kakih trideset minut čez šest in mrak je bil ovil zemljo, mrak, ki ga je ublažilo nekaj medle mesečine ter mnoge ulične svetilke. Cesta in pločnik sta bila obupno prazna in vendar se je veliko nevidnih postav tiho premikalo skozi somrak ali pa nevsiljivo čepelo na klopih, tako da si jih v mraku le težko ločil.

Prizor je Gortsbyju ugajal ter se skladal z njegovim trenutnim razpoloženjem. Mrak je bil zanj ura porazenih. Moški in ženske, ki so se bojevali in izgubili, ki so skrivali svoje neuspehe in prazne upe pred zvedavimi pogledi radovednežev, so se prikazali v tej mraini uri, ko so njihove razčepane obleke in sklonjena ramena ter nesrečne oči lahko ostale nevidne.

Premagani kralj videti mora čudne poglede, tako grenko je človeško srce.

Popotniki v mraku niso hoteli, da bi jih spremljali čudni pogledi, zato so se prikazali na ta netopirski način ter se žalostno zabavali na zabavišču, kjer ni bilo več rednih obiskovalcev. Preko varovalne zavese grmovja in plotov je prodiral svet bleščočih se luči in hrupnega, hitrega prometa. Plameneče zaporedje oken je sijalo skozi mrak in ga skoraj razgnalo; označevalo je bivališča tistih drugih ljudi, ki so vztrajali v življenjskem boju ali pa vsaj niso smeli priznati neuspeha. Take stvari je Gortsbyju slikala domišljija, ko je sedel na klopi v skoraj zapuščenem parku. Najraje bi se prišel kar k poraženim. Niso ga trle denarne skrbi; če bi hotel, bi lahko stopil v svet luči in hrupa ter se uvrstil med pehačarje se vrste onih, ki so uživali blaginjo ali pa se bojevali zanj. Častihlepje, ki mu sam ni mogel zadostiti, je bilo drugačne vrste in bi ga bilo bolj težko opisati. Trenutno je bil zagrenjen ter razočaran in voljan nekako cinično uživati ob opazovanju svojih tavajočih tovarišev, uživati nad njihovim blodenjem po temnih presledkih med svetilkami.

Ob njem je sedel starejši moški z otožnim, ključovalnim izrazom, ki je bil verjetno še edina sled spoštovanja samega sebe in moča, ki je bil nehal uspešno izzivati ves svet. Za njegovo obleko bi bili težko rekli, da je razčepana, vsaj v polmraku je bila zadovoljiva, toda človek si njenega lastnika ne bi mogel predstavljati, kako kupuje škaflo čokolade ali nageljček za gumbnico. Brez dvoma je pripadal tistemu pozabljenemu orkestru, ob čigar piskanju nihče ne pleše; bil je eden tistih tarnečev, ki nikogar ne pripravijo do poštenega joka. Ko je vstal, da bi šel, si ga je Gortsby predstavljaj, kako se vrača k domačemu ognjišču, kjer nič ne pomeni; ali pa v kako pusto stanovanje, ker je začetek in konec vse njegove zmožnosti, da plača tedensko stanarino. Njegova odmikajoča se postava je počasi izginila v temi, njegov prostor na klopi pa je skoraj takoj zavzel dokaj lepo oblečen mladenič, toda nič kaj bolj vedrega lica kot njegov prednik. Kot da bi hotel poudariti, da mu gre na svetu slabo, se je prišlec pri tem, ko se je spustil na sedež, znebil jezne in dovolj glasne kletvice.

»Niste videti zelo dobre volje«, ga je ogorčil Gortsby, ker je sodil, da mladenič potrebuje razumevanje.

Res se je le-ta obrnil nanj s tako razorožujočo odkritostjo, da je Gortsby takoj postal previden.

»Tudi vi ne bi bili dobre volje, če bi bili v taki kaši, kot sem jaz«, je dejal. »Napravil sem najbolj neumno stvar v svojem življenju.«

»Aha?« je rekel Gortsby hladnokrvno.

»Dospel sem to jutro in nameraval oditi v hotel Patagonian na Berkshirskem trgu«, je nadaljeval mladenič; »ko pa sem prišel tja, sem ugotovil, da so ga pred nekaj tedni porušili in da grade na njegovem mestu kinematograf. Voznik takšija mi je priporočil drug hotel v bližini, pa sem šel tja. Svojim sem poslal naslov in nato sem se namenil kupiti nekaj mila — pozabil sem ga dati v kovček, hotelsko milo pa sovarčim. Nato sem se malo potepal, zvrnil kozarček v točilnici, si ogledoval trgovine, ko pa sem se obrnil proti hotelu, sem nenadoma ugotovil, da si nisem zapomnil jezavega imena, kaj šele ceste, ob kateri leži. Težavne položaj za človeka, ki nima v Londonu ne prijatelja ne znanca! Seveda lahko brzojavim svojim po naslov, toda pismo bodo dobili šele jutri; medtem pa sem brez denar-

ja, ker sem vzel le nekaj šilingov in jih porabil za milo in pijačo; zdaj pa sem tu pod milim nebom z dvema penijema v žepu in brez prenočišča.«

Potem ko je povedal svojo zgodbo, je nastala zgovorna tišina. »Verjetno si mislite, da sem vam natvezel kup laži,« je mladenič kmalu dejal z nakazano zamerljivostjo.

»Zgodba ni povsem neverjetna,« je uvidevno rekel Gortsby; »spominjam se, da se mi je nekoč v neki tuji prestolnici zgodilo popolnoma isto. Bila sva dva, kar vse še bolj zaplete. Na srečo sva se spomnila, da hotel leži ob nekakem kanalu in ko sva prišla do kanala, sva se lahko vrnila do hotela.«

Mladenica so Gortsbyjevi spomini razvedrili. »V tujem mestu si stvari ne bi tako jemal k srcu,« je dejal; »človek bi lahko šel k svojemu konzulu in tam dobil potrebno pomoč. Tukaj v rodni deželi pa si veliko bolj zapuščen, če prideš v stisko. Če mi ne uspe najti kakega dobrega človeka, ki bo moji zgodbi verjel in mi posodil nekaj denarja, bom moral verjetno prenočiti na obrežju. Vsekakor pa me veseli, da se vam moja zgodba ne zdi pretirano neverjetna.«

Zadnjo opazko je rekel z precejšnjo toplino v glasu, kot da bi hotel namigniti, da upa, da Gortsbyju ne manjka veliko zahtevane do-brote.

»Seveda,« je dejal Gortsby počasi, »šibka stran vaše zgodbe je v tem, da ne morete pokazati mila.«

Mladenič se je sunkoma sklonil, v naglici

H. H. MUNRO

Mrak

prebrskal žepa na plašču in nato planil pokonci.

»Izgubiti sem ga moral,« je jezno zamrmral.

»Zgubiti v istem popoldnevu hotel in kos mila, se človeku nehoti zdi namerna brezskrbnost,« je rekel Gortsby, toda mladenič ni dosti čakal, da bi slišal konec opazke. Z dvignjeno glavo in videzom nekakšne utrujene živahnosti je zbežal po stezi.

»Škoda,« je premišljeval Gortsby; »pot v mesto, da bi si priskrbel lastno milo, je bila edina prepričljiva malenkost v vsej zgodbi in vendar ga je pokopala ravno ta majhna podrobnost. Če bi že prej mojstrsko predvideval, da bo milo rabil in bi si ga priskrbel ter ga zavil v vso skrbjo drogerista, bi bil lahko svojevrsten genij. Bistvo takih genijev je gotovo v tem, da so neskončno sposobni pri pripravljanju varnostnih ukrepov.«

S to mislijo v glavi je Gortsby vstal, da bi šel; pri tem pa mu je ušel zaskrbljen vzklík. Ob klopi je na tleh ležal zavojček jajčaste oblike, zavrt in zapečaten z vso skrbjo drogerista. Ni mogel biti nič drugega kot kos mila, ki je verjetno padlo mladeniču iz žepa na plašču, ko se je spustil na sedež. V naslednjem trenutku je Gortsby hitel po stezi, zaviti v mrak, in zaskrbljeno iskal mladostno postavo v letnem plašču. Skoraj je že opustil iskanje, ko ga je zagledal neodločno stati na robu cestišča. Verjetno ni vedel, ali jo naj udari preko parka ali pa naj se napoti proti vrvečim pločnikom Knightsbridga. Urno se je obrnil z izrazom braneče se sovražnosti, ko je ugotovil, da ga Gortsby kliče.

»Vaša priča, ki potrjuje resničnost vaše zgodbe, se je pojavila,« je dejal Gortsby s kosom mila v iztegnjeni roki; »moralo je pasti iz vašega žepa na plašču, ko ste se usedli na klop. Zagledal sem ga na tleh, potem ko ste že odšli. Morate mi oprostiti mojo nevero, toda v resnici je vse kazalo precej proti vam, sedaj pa, ker sem se bil skliceval na dokaz z milom, mislim, da moram upoštevati njegovo razsodbo. Če vam lahko ustrezem s posojilom enega funta...«

Mladenič je takoj odstranil vsak dvom, kajti denar je hitro izginil v njegovem žepu.

»Tukaj je moja vizitka z naslovom,« je nadaljeval Gortsby »katerikoli dan v tednu mi denar lahko vrnete in tukaj je milo — ne zgubite ga spet; bilo vam je dober prijatelj.«

»Vsa sreča, da ste ga našli,« je rekel mladenič in nato z medenim glasom izblebetal besedo ali dve v zahvalo ter jo na vrat na nos ucvrl proti Knightsbridgu.

»Ubogi fant, saj bo ob živce,« je rekel Gortsby sam pri sebi. »Sicer pa ni čudno; olajšanje v njegovi stiski je moralo biti hudo. Dobil sem dobro lekcijo, da ne smem prehitro soditi.«

Ko se je Gortsby vračal mimo klopi, kjer se je bila odigrala mala drama, je zagledal nekega starejšega moškega, kako brska in stika pod njo ter ob straneh in spoznal v njem svojega prejšnjega soseda.

»Ali ste kaj izgubili?« je vprašal

»Da, kos mila.«

Domači učitelj

no obsedel. Veselil se je bil tega, da bo enkrat lahko sam, zdaj pa ga je obšel strah. Strah pred beračem, strah pred praznimi sobami. Odleglo mu je, ko je pozvonil učitelj. Stekel je ven in mu odprl.

»Zakaj ne pogledaš skozi linico?« je rekel domači učitelj.

Saj je ne dosežem,“ mu je odvrnil otrok. Ozrl se je k mlademu možu, ki si je pred ogledalom pogladil lase in za trenutek zavzelo obstal, kot bi prisluškoval. Porinila sta mizo k oknu in pričela brati. »Jesen — je —,“ je bral mali, ki se mu je zatikalo, »ptice letijo na jug.«

Dvignil je glavo in pogledal ven.

»Kam letijo?« je vprašal.

»Beri dalje,“ je nepotrpežljivo ukazal učitelj. In nato, kot da se je pravkar domislil, dodal: »So že onkraj morja.«

Mali je bral naprej. O listih, ki odpadajo, in o sadovih, ki jih obirajo po velikih vrtovih, o pisanih listih vinske trle in o soncu, ki zdaj bolj zgodaj zahaja.

»Kje,“ je vprašal, »kje zahaja sonce?«

»Tam onkraj!« je nedoločno rekel učitelj.

Zdaj sta brala o nebu in o belih oblakih, ki jih veler žene po njem.

»Kje?« je spet zaklical otrok, a ni dobil

je ugašal in v sobah je svetloba umirala. Samo okviri slik so se še bleščali s sten. V salonu je učitelj obstal, spustil otrokovo roko in si položil prst na usta.

»Kje je?« je zaklical mali in lica so mu žarela od navdušenja.

»Kaj nič ne slišiš: je šepetal učitelj.

»Kje?«

»Tu zraven!«

»Kaj pravi?«

»Grozi nama!«

Mali je planil v predsobo, potegnil očetaov plašč z obežalnika in kričal: »Ga že imamo, ga že imamo.« Nato je smuknil v plašč, ki mu je bil dosti prevelik in se je vlekel za njim. Učitelj je zdaj prišel iz salona, prišel je čisto počasi, z majhnimi prestrašenimi koraki.

»Zdaj ga imava,“ mu je zaklical otrok, »zdaj ga imava!«

»Ah, ti si to,“ je počasi rekel učitelj.

Stala sta pred velikim ogledalom in mali je videl, kako se je v zrcalu dvignila proti njemu učiteljeva pest. V padajočem mraku je videl slinjeno pest in bled spačen obraz. Poskočil je in se glasno zasmeljal. Tako zabaven učitelj še nikoli ni bil. V istem hipu je v ključavnici zaškrtnil ključ in mali je za-

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.45 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.00 Odmev časa.

Sobota, 4. 4.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Poznaš Karško? — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Gledališka in filmska kritika — 19.00 Šport — 20.15 Klavirski večer.

Nedelja, 5. 4.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Zabavna glasba — 11.00 Popoldanski koncert — 12.45 Gledališka ogledala — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Samo veselje z glasbo — 19.00 Šport — 20.10 Kdo je storilec? Kriminalna uganka — 21.20 Ob lepi modri Danavi.

Ponedeljek, 6. 4.: 8.00 Pisemska domovina — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ka-

Pomlad nas pozdravlja — 16.00 Clovek in tehnika — 16.15 Poljska lirika — 16.45 Glasbeni mozaik — 18.00 Temza-Donava — 18.25 Pozor, jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 „Koncert po željah“, radijska igra — 22.20 Nova poljska glasba.

Ponedeljek, 6. 4.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Z veselo igro — 9.05 Solska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 16.30 Francoska glasba — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Orkestrski koncert — 22.15 Pesmi iz vsega sveta.

Torek, 7. 4.: 6.05 Preden odidele — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Domače viže — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Solska oddaja — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 19.30 Oddaja o letalstvu — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 8. 4.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekačem traku — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Na plesišču — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Solska oddaja — 16.30 A-copella-zbori avstrijskih komponistov — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo! Teenagerji! — 20.15 Vseh deset — 21.40 Aktualna reportaža.

Četrtek, 9. 4.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Glasba Josepha Haydna — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Mali glasbeni paviljon — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 In kaj je jutri? — 20.00 Vindobona, prekrasno mesto — 21.00 Grad čudovitih sanj — 22.15 Pesem prijele.

Petek, 10. 4.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekačem traku — 9.05 Solska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Ura pesmi — 17.15 Znanje za vse — 19.30 „Tretjega dne“, radijska igra — 21.00 Mi in gore.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in poštne motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napetvi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevniki.

Sobota, 4. 4.: 6.10 Napotki za turiste — 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola — 9.25 Slovenski glasbeni umetniki mladim poslušalcem — 9.45 Majhni zabavni ansambli — 10.15 Domače viže za sobotno dopoldne — 10.35 Pojejo celovški madrigalisti — 12.25 Tako pojo in igrajo v Budimpešti, Pragi in Moskvi — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Vožila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje Akademski pevski zbor — 17.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 18.10 Sopranistka Joan Hammond — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Popevke o aprilu, pomladi in mladosti — 20.20 Radijska igra — 21.00 Sobotni ples.

Nedelja, 5. 4.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Veseli tabogan — 9.05 Vožila — 10.00 Še pomnilni, litaristi — 10.30 Koncert orkestra RTV Ljubljana — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Gadala v ritmu — 12.05 Vožila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Koncertna glasba za vsako rabo — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Domače melodije za nedeljsko popoldne — 16.45 Tako pojo in igrajo v Soliji — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra 18.15 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Znamenite operne predstave — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 6. 4.: 8.05 Poje vokalni kvintet „Niko Stritar“ — 8.25 Veliki zabavni orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojete mezzosopranistka Bogdana Stritarjeva in tenorist Janez Lipužek — 10.15 Pihalni

Ta teden vam priporočamo:

ZBRANA DELA slovenskih pesnikov in pisateljev

- Simon Gregorčič: ZBRANO DELO, tretja knjiga: prepisništvo, proza dostavki, pisma, 488 str. pl. 31 šil.
- ZBRANO DELO, četrta knjiga: pisma, dostavek k 3. in 4. knjigi, opombe, 508 str. pl. 31 šil.
- Josip Jurčič: ZBRANO DELO, peta knjiga: Liše, Pipa tobaka, Moč in pravica, Županovanje v Globokem dolu, V Vojni krajini, Telečja pečenka, Ivan Erazem Tattenbach, Bela ruta, bel denar, Na Kolpskem uslju, Doktor Zober, 392 str. pl. 32 šil.
- Janko Kersnik: ZBRANO DELO, četrta knjiga: Povesti za ljudstvo, Očelov greh, Berite novice, Pesmi, 352 str. pl. 32 šil.
- ZBRANO DELO, peta knjiga: podlistki, članki ocene, dodatek 652 str. ppl. 58 šil.
- Dragotin Kette: ZBRANO DELO, druga knjiga: črtice, pisma, dostavki 348 str. pl. 25 šil.
- Fran Levstik: ZBRANO DELO, prva knjiga: Franjine pesmi, Prvi časi, Pesmi 1854, Tonine pesmi, dodatek, 574 str. br. 20 šil.
- ZBRANO DELO, druga knjiga: lirika, epika, pesmi za mladino, prigodnice, satire, dodatek, 464 str. pl. 37 šil.
- Josip Stritar: ZBRANO DELO, deveta knjiga: Lešniki, pisma, 400 str. pl. 34 šil.
- Ivan Tavčar: ZBRANO DELO, druga knjiga: Otok in struga, Ivan Slavelj, Mrtva srca, 468 str. pl. 38 šil.
- Janez Trdina: ZBRANO DELO, druga knjiga: Spomini, dodatek, opombe, 432 str. ppl. 28 šil.
- ZBRANO DELO, tretja knjiga: Hrvaški spomini, Bachovi huzarji in lili, Moje življenje, 644 str. pl. 42 šil.
- Prežihov Voranc: ZBRANO DELO, prva knjiga: Povesti, Nezbrane novele in črtice, dodatek, 560 str. pl. 120 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

Potniki iz Sovjetske zveze pripovedujejo: Moskva - eno samo veliko gradbišče

Marsikateri tujec, ki je zadnje čase obiskal sovjetsko glavno mesto, pripoveduje v svojih vtisih, da je »Moskva eno samo veliko gradbišče«. Kljub vsakdanjemu vrvežu 6,35 milijona ljudi so cele četrti zaprte za promet: mnoge ceste obdajajo ograje, po katerih spoznaš, da si tik pri gradbišču; stroji vrtajo predore in podirajo vrste starih hiš, ki se morajo umakniti novim, predvidenim v urbanističnem načrtu. V desetih letih naj bi bilo vse opravljeno, tako da bi se Moskva leta 1974 uvrstila med najmodernejše prestolnice na svetu. Načrti moskovskih arhitektov posegajo na pet področij: pod zemljo, na višino, v zraku, na rečno gladino in v predmestja.

Omrežje moskovske podzemeljske železnice naj bi se v prihodnjih sedmih letih podaljšalo za 100 kilometrov (zdaj meri 90 kilometrov), tako da bo povezovalo mestno središče ob kremelskem griču z letališči Vnukovo, Šeremetovo in Domodedovo, ki so oddaljena skoraj 30 kilometrov. Na 66 podzemeljskih postajah, kolikor jih je zdaj v Moskvi, vstopi in izstopi povprečno po dva milijona ljudi na dan. Do leta 1970 naj bi se čas njihove vožnje na delo in domov skrajšal za polovico. Po zaslugi dobrih strojev napredujejo graditelji predorov za podzemeljsko železnico zelo naglo, zadnje čase zgradijo na mesec okoli 338 metrov predora.

Avtomobilskemu prometu se obetajo nove razsežnosti. Najvažnejše prometne žile so v glavnem že zdaj brez križišč, podvozi so namenjeni bodisi pešcem bodisi avtomobilskemu prometu, urbanistični načrti pa predvidevajo tudi že »nadstropja«; na cestnih robovih na trgu Zamatočnaja na primer bodo postavili stebre, ki bodo nosili dvignjeno cesto za lokalni tovorni promet.

Moskovska zima je po navadi huda; kidanje obilice snega zahteva mnogo truda in časa, ledena skorja na asfaltu je vsakdanji pojav. Na to so mislili tisti, ki zdaj preizkušajo dvoje zamisli za ogrevanje ulic. V prihodnje naj bi bili ogrevani tudi predori za pešce in večja ulična stopnišča. Poskusi kažejo, da je dovolj, če ima vrhnja plast ceste pet stopinj nad ničlo. V bližini »Boljšoj teatra« delajo poskuse s toplim zrakom in z vročo vodo, ki teče po mreži cevi tik pod asfaltom

— vse z namenom, da bi sneg in poredico pregnali z moskovskih ulic.

Pred 800 leti je imela Moskva razen osrednje trdnjave praktično le gručo hiš ob kremelski vzpetini, mestno obzidje je merilo samo 1200 metrov; zdaj se velemesto z več kot šestimi milijoni prebivalcev mrzlično širi na vse strani. Ponekod je seglo že onstran 109 kilometrov dolgega cestnega kolobarja, ki obdaja Moskvo. Tam so bili gozdovi pred 750 leti tako gosti, da sta se druga proti drugi namenjeni sovražni vojski izgubili v njih.

Vsak dan dobi Moskva skupino petnadstropnih stanovanjskih hiš, v katerih se naseli 350 družin. V minulih desetih letih je dobilo nova stanovanja 3,3 milijona ljudi, torej dobra polovica sedanega moskovskega prebivalstva. Nove četrti gradijo takole: najprej krak podzemeljske železnice, kanalizacijo in druge napeljave, nato — vsaj večinoma — bolnišnice in šole, šele potem so na vrsti prodajalne in stanovanja.

Tudi večinoma kalno reko Moskvo so urbanisti vključili v svoje načrte. Ulični promet naj bi razbremenili gliserji, zaradi stranskih krilc na gladini drseči čolni (hitrost 80 kilometrov), in ladje na zračno blazino, ki bodo zmogle 120 kilometrov na uro.

Ker so letališča na robu predmestnih četrti, so uredili sredi Moskve (ob Leningrajskem drevoredu) pristajališče za helikoptere, po katerih zaslugi se je skrajšal čas vožnje na letališče od prejšnjih štirideset na dobrih deset minut.

kvintet Češke filharmonije — 12.25 Popevke in melodije vzhodnih dežel — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Vožila — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnice trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.10 Zvočni kaleidoskop — 18.45 Pola sodobne medicine — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 Nočni akordi.

Torek, 7. 4.: 6.20 Tečaj angleščine — 8.05 Pisana palata — 8.35 Nekaj domačih — 8.55 Radijska šola — 9.25 Ritmi Latinske Amerike — 9.45 Samospeli Maks Unger — 10.15 Sovjetske popevke — 10.40 Iz opere „Veronika Deseniška“ — 12.25 Domače viže za prijetno opoldne — 13.30 Od Rameauja do Ravela — 14.05 Radijska šola — 14.35 Slovenske narodne za soliste, zbor in orkester — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Bolgarski pevci zabavne glasbe — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Mariborski komorni zbor poje skladbe slovenskih skladateljev — 20.20 Radijska igra — 22.10 Od tod in ondat.

Sreda, 8. 4.: 6.20 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 svet pravljice in zgodb — 9.25 Iz jugoslovanske produkcije vokalne in instrumentalne glasbe — 10.15 Avstrijska narodna glasba — 10.45 Clovek in zdravje — 12.25 Lepe melodije — 13.30 Glasbena skrinja z domačimi skladbami — 14.05 Radijska šola — 14.35 Zabavni zvoki iz Budimpešte — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi jugoslovanskih narodov — 17.05 Chopinove skladbe — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Haydnova londonska simfonija — 20.30 Beograjska pomlad — 22.10 Igramo za ples.

Četrtek, 9. 4.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 S

koncertnih in opernih odrov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Na obisku pri pevcih in ansamblih zabavne glasbe vzhodnih dežel — 10.15 Godba na pihala — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Vožila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.10 Impresije iz Londona in Rima — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napoved — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Orkester Slovenske filharmonije izvaja simfonično pisenstvo Blaža Arničja „Ples čarovnic“.

Petek, 10. 4.: 6.20 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 8.05 Lahka in opernela glasba — 8.30 Domače melodije — 8.55 Pionirski teden — 9.25 Pomladne slike — 10.15 Zaključni prizor iz Wagnerjeve glasbene drame „Somrak bogov“ — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.25 Domače pesmi in napetvi — 13.30 Okrog Liszta in Paganinija — 14.05 Radijska šola — 14.35 Češkoslovaške, poljske in sovjetske popevke — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvoraka — 18.10 Pesmi borbe in dela jugoslovanskih narodov — 18.45 Iz naših kolektivov — 20.00 Poljska zabavna glasba — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.10 Plesni zvoki.

TELEVIZIJA

Sobota, 4. 4.: 15.00 Za mladino: Kaj lahko postanem — 15.30 Za družino — 18.30 Poročila — 18.35 Mike napravijo vse — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj vidimo novega — 21.15 Med krznom in bodečo žico — 22.20 Čas v sliki — 22.30 „Modra luč“, kriminalni film.

Nedelja, 5. 4.: 17.00 Svet mladine — 17.30 „Priljubljeni listek 666“, film — 19.00 Sedem dni dogodkov — 19.30 Družina Leitner — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 „Scampolo“, veseloigra — 22.15 Poročila.

Ponedeljek, 6. 4.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj francosčine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Mednarodni artisti in umetniki — 21.10 Športno omizje — 22.10 Čas v sliki.

Torek, 7. 4.: 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Nemščina za domačine — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Richard III.“ — 22.20 Čas v sliki.

Sreda, 8. 4.: 11.00 Mednarodni artisti in umetniki — 17.0 Lislamo v slikanici — 17.25 Športni ABC — 17.55 Fury, zgodba konja — 18.30 Poročila 18.33 Tečaj francosčine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Veseloligra — 21.40 Evropska smer 2000.

Četrtek, 9. 4.: 11.00 Solska oddaja — 12.00 Obmejna straža, pomemben faktor državne obrambe — 18.30 Poročila — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Šport — 19.30 Čas v sliki — 20.15 „Richard III.“ — 21.45 Z očmi naših otrok.

Petek, 10. 4.: 11.00 Veseloligra — 18.30 Poročila — 18.33 Ekspedicija v neznano — 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Čas v sliki — 20.10 „Krofta“ — 22.10 Čas v sliki.

Zdaj spet odprto!

Balkanske specialitete

srečanje za razvajene okuse
mednarodna kuhinja

Bekštanjska gostilna - penzion

(Finkensteiner Gasthof - Pension)
nasproti postaje Bekštanj

kuhinjski šef Alojz Robič

telefon (0-42-42) 53-92

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Patočnik; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gossmetgasse 10, telefon 56-24. — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Baravljce. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.